

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

ДОПУСКАЮ ДО ЗАХИСТУ

Гарант освітньої програми

_____ Федотова Т.А.
(підпис)(прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
галузь знань «Соціальні та поведінкові науки»
освітньої програми 051 «Економіка»

на тему: «СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ»

Виконав здобувач
вищої освіти

_____ Ковальова Сніжана Іванівна
(прізвище, ім'я, по-батькові)

_____ (підпис)

Керівник:

_____ к.е.н., доцент Федотова Тетяна
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Засвідчую, що у кваліфікаційній роботі
немає запозичень з праці інших авторів
без відповідних посилань

Здобувач вищої освіти _____
(підпис)

Кривий Ріг
2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
Кафедра _____ економіки та міжнародних економічних відносин
Форма здобуття вищої освіти _____ денна
Ступінь _____ бакалавр
Галузь знань _____ 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Освітня програма _____ «Економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

_____ Федотова Т.А.

(підпис)

« _____ » _____ 2023р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Ковальова Сніжана Іванівна

прізвище, ім'я, по батькові

1. Тема роботи: «Стан та особливості регіонального розвитку України»

Керівник роботи: к.е.н., доцент Федотова Тетяна

науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали

Затверджені наказом ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського
від «17» листопада 2023 р. № 376-с.

2. Строк подання здобувачем ВО роботи « _____ » _____ 2023 р.

Вихідні дані до роботи: наукові статті, тези доповідей на наукові конференції, монографії, офіційна статистика міжнародних організацій та України, інтернет-джерела _____

4. Зміст (перелік питань, які потрібно розробити):

Вступ

Основна частина

Висновки та рекомендації

Список використаних джерел

Додатки

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).
Рисунків 22, таблиць 7

6. Дата видачі завдання: « _____ » _____ 2023 р.

7. Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Підготовка теоретичної складової основної частини		
2	Підготовка аналітичної складової основної частини		
3	Підготовка висновків та рекомендацій		
4	Підготовка та оформлення вступу, списку використаних джерел та інших складових роботи		
5	Отримання відгуку від керівника		
6	Подання на кафедру завершеної роботи		
7	Проходження перевірки на академічний плагіат і нормо-контролю кваліфікаційної роботи		
8	Підготовка студента до захисту та захист кваліфікаційної роботи		

Здобувач ВО _____ Ковальова С.І.
(підпис)

Керівник роботи _____ Федотова Т.А.
(підпис)

РЕФЕРАТ

Загальна кількість в роботі:

Сторінок 52, рисунків 18, таблиць 6,
додатків 1, графічного матеріалу 0, використаних джерел 29

- Об'єкт дослідження: національна економіка України.
- Предмет дослідження: стан регіонального розвитку України.
- Мета дослідження: визначення стану та особливостей регіонального розвитку України, дослідити теорії та концепції регіонального розвитку, проаналізувати стан та тенденції розвитку національної економіки, оцінити стан регіонального розвитку.
- Методи дослідження: у роботі було використано загальнонаукові методи дослідження: аналітичний метод, порівняльний метод, аналіз джерел первинної інформації (літературних і періодичних джерел та статистичних даних), XYZ та ABC аналіз.
- Основні результати досліджень
- застосовано комплексний аналіз стану регіонального розвитку України, що включає оцінку економічних, соціальних, культурних та інфраструктурних показників;
 - виявлено тенденції регіонального розвитку в Україні за останні роки та їх порівняльний аналіз;
 - виявлено основні фактори, які впливають на регіональний розвиток України та розробка рекомендацій щодо оптимізації їх впливу;
 - оцінено ефективність державної політики щодо регулювання регіонального розвитку та розробка пропозицій щодо її удосконалення.
- Ключові слова: регіон, регіональний розвиток, регіони України, соціальний розвиток, економічний розвиток, інфраструктура, регіональна політика

ЗМІСТ

Вступ	6
Основна частина	8
Висновки та рекомендації	37
Список використаних джерел	43
Додатки	45

ВСТУП

Актуальність теми. Рівень регіонального розвитку визначається рівнем економічного розвитку, соціальної стабільності, рівнем життя населення, якістю та доступністю інфраструктури регіону тощо. Україна, як і інші країни, має свої регіональні особливості; національний склад населення, географічне положення, кліматичні умови, історичні, культурні та інші фактори впливають на розвиток різних регіонів країни. Отже, результати аналізу регіонального розвитку країни є дуже важливими для вироблення стратегій розвитку та вирішення існуючих в цієї сфері проблем, активізації соціально-економічного розвитку України.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є визначення стану та особливостей регіонального розвитку України, дослідити теорії та концепції регіонального розвитку, проаналізувати стан та тенденції розвитку національної економіки, оцінити стан регіонального розвитку.

Для досягнення поставленої мети кваліфікаційної роботи визначено такі завдання:

- визначення сутності регіонального розвитку, зокрема його складових, завдань, функцій, принципів;
- аналіз стану регіонального розвитку України, включаючи такі показники, як ВВП на душу населення, рівень безробіття, демографічну ситуацію та інші, а також визначення основних факторів, що впливають на регіональний розвиток України, таких як наявність природних ресурсів, інфраструктури, кадрового потенціалу та інших;
- оцінка ефективності регіональної політики держави та її впливу на розвиток регіонів України;
- аналіз досвіду розвитку регіонів в інших країнах та можливостей його застосування в Україні;
- формулювання рекомендацій щодо поліпшення регіонального розвитку України, включаючи такі аспекти, як залучення інвестицій, розвиток інфраструктури, підтримка малих та середніх підприємств, розвиток кадрового потенціалу та ін.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є національна економіка України.

Предметом кваліфікаційної роботи є стан регіонального розвитку України.

Методи дослідження. Наукові результати дослідження було одержано з використанням таких методів: аналітичний метод, порівняльний метод, аналіз джерел первинної інформації (літературних і періодичних джерел та статистичних даних), XYZ та ABC аналіз.

Інформаційну базу дослідження становлять дані Державної служби статистики України, наукові статті та публікації, звіти та документи аналітичних агентств, нормативні акти, аналітичні матеріали міжнародних та вітчизняних організацій, медіа-джерела та результати експертних оцінок.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в наступному:

- застосовано комплексний аналіз стану регіонального розвитку України,

що включає оцінку економічних, соціальних, культурних та інфраструктурних показників;

- виявлено тенденції регіонального розвитку в Україні за останні роки та їх порівняльний аналіз;

- виявлено основні фактори, які впливають на регіональний розвиток України та розробка рекомендацій щодо оптимізації їх впливу;

- оцінено ефективність державної політики щодо регулювання регіонального розвитку та розроблено пропозицій щодо її удосконалення.

Отримані висновки та результати можуть бути використані для розробки ефективної державної політики щодо регулювання регіонального розвитку, підвищення рівня життя населення різних регіонів України, залучення інвестицій та розвитку міжрегіонального співробітництва, а також в науково-навчальній діяльності.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Регіональний розвиток - це важливий процес, що охоплює економічне й інфраструктурне зростання окремих регіонів або територій. У різних економічних теоріях та підходах до цієї проблематики можна знайти різні поняття та терміни, але в загальному сенсі концепція полягає в підтримці економічної активності та поліпшенні якості життя в регіонах.

«Основна мета створення агенції регіонального розвитку - посилення інституційної спроможності областей до розвитку, підвищення інвестиційної привабливості регіонів. Агенція – це осередок співпраці між державним, приватним та громадським секторами. Вона працює як офіс з надання консультацій та практичної допомоги щодо підготовки та реалізації програм і проектів регіонального розвитку.»[2]. Агенція регіонального розвитку України представлено на рис.1.

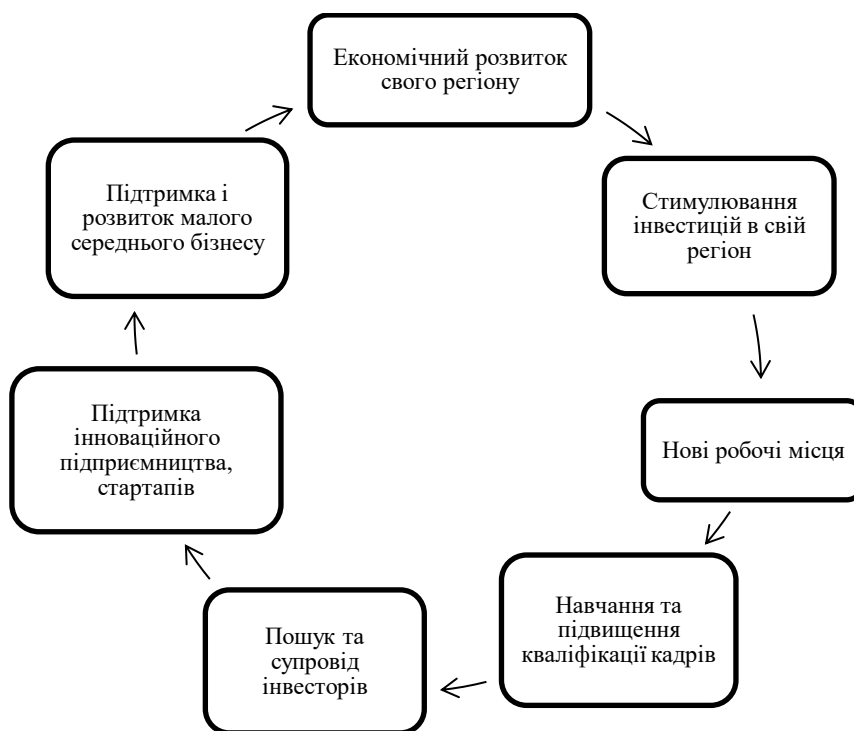

Рисунок 1 – Агенція регіонального розвитку України

Джерело: складено автором на основі [1]

На сьогоднішній день, вже в 21 області України було прийнято розпорядження органів місцевого самоврядування щодо створення агенцій регіонального розвитку. Ці агенції підтримують місцеву владу у втіленні регіональних стратегій. Зареєстровані агенції вже існують в 10 областях, але в трьох областях цей процес ще триває.[2].

Регіональний розвиток має на меті створення умов, що сприяють економічному зростанню, привабливості для інвестицій та розвитку соціальної інфраструктури. Його головною метою є більш рівномірний розподіл ресурсів і підвищення конкурентоспроможності регіонів в цілому. Крім того, регіональний розвиток передбачає ефективне використання природних та інших ресурсів

регіонів, сприяючи економічному зростанню і створенню нових робочих місць. Він також покращує якість життя мешканців регіонів, забезпечує доступ до якісної освіти, охорони здоров'я та культурних подій.

Основними характерними ознаками регіону є [3]:

- територіально-виробнича структура, обтяжена економічними зв'язками в сукупності усіх міст і населених пунктів адміністративної території (області);
- інтегроване економічне середовище з переважно замкнутим виробничим циклом;
- виробництво кінцевої продукції на основі регіонального розподілу праці;
- функціонально-просторове середовище, де узгоджуються всі наявні на певній території чинники економічного відтворення;
- єдина комунікаційна, транспортна й економічна система;
- відносна самостійність господарювання в межах єдиного виробничого комплексу, забезпеченого власними трудовими, матеріальними і фінансовими ресурсами;
- регіональний ринок товарів і робочої сили та ринкова інфраструктура.

При вивченні регіону як об'єкта управління зазвичай аналізують його складові: економічні, соціальні, екологічні та інфраструктурні. Економічні складові включають такі аспекти, як ВВП, рівень безробіття, інвестиційну привабливість, підприємницьку активність та структуру економіки. Соціальні складові охоплюють демографію, освіту, здоров'я, культуру та інші аспекти, які визначають якість життя населення. Екологічні складові відображають стан природних ресурсів, водних та повітряних басейнів, рівень забруднення довкілля. Інфраструктурні складові включають транспортну мережу, житлово-комунальну інфраструктуру, енергетичні мережі, інформаційно-комунікаційні технології та інше.

Закони регіонального розвитку є нормативно-правовими актами, які регулюють розвиток територій та забезпечують координацію дій органів влади та громадськості для досягнення сталого розвитку регіонів. Основні завдання законів регіонального розвитку включають:

- визначення засад формування територіальної організації влади та управління регіональним розвитком;
- визначення стратегії територіального розвитку регіонів, у тому числі, розробка програм, які сприяють розвитку соціально-економічного потенціалу території;
- забезпечення взаємодії між органами влади та громадськістю в процесі прийняття рішень з питань регіонального розвитку;
- визначення механізмів фінансового забезпечення регіонального розвитку, в тому числі, механізмів повернення інвестицій;
- регулювання відносин між різними регіонами щодо розподілу бюджетних ресурсів та інших видів державної підтримки.

Регіональний розвиток є важливим інструментом для забезпечення стійкого економічного зростання, соціального благополуччя та підвищення якості життя в різних регіонах. Це вимагає спільних зусиль уряду, місцевої влади, приватного

сектору та громадськості для створення сприятливих умов та реалізації стратегій, спрямованих на розвиток регіонів.

На підставі закономірностей регіонального розвитку доцільним є встановлення принципів, що ґрунтуються на формуванні ефективної державної регіональної політики представлена на рис. 2.

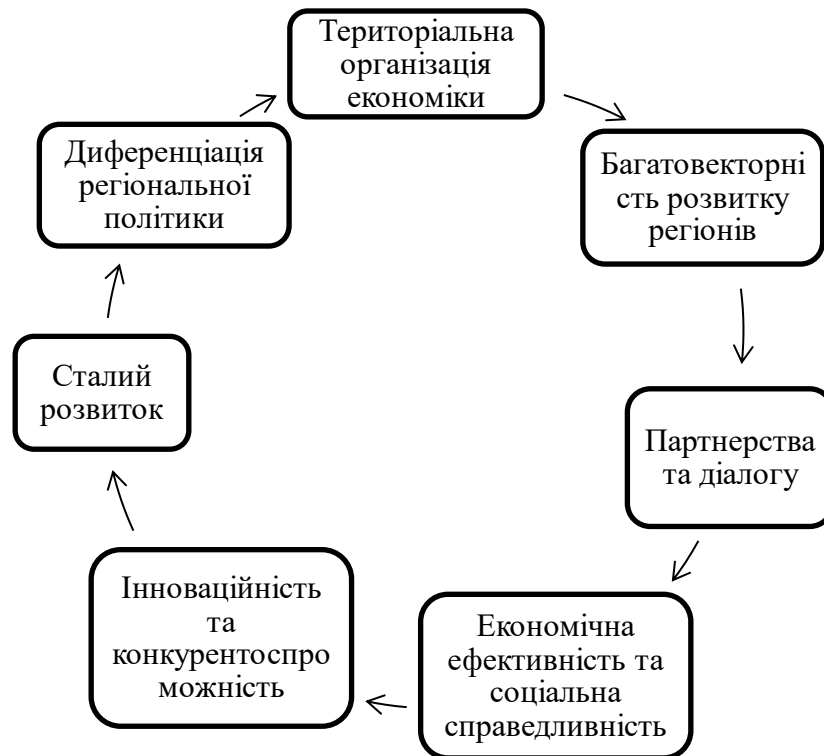

Рисунок 2 - Принципи регіонального розвитку

Джерело: автором на основі [2]

У науковій літературі розрізняють такі принципи регіонального розвитку:

- принцип територіальної організації економіки, який враховує особливості розвитку окремих територій з урахуванням їх економічної потужності та ресурсного потенціалу при формуванні регіональної політики;

- принцип багатовекторності розвитку регіонів, що передбачає різноманітність напрямів розвитку регіонів з урахуванням їх потенціалу та специфіки розвитку;

- принцип партнерства та діалогу, який передбачає активну участь громадськості та місцевих органів влади у формуванні та реалізації регіональної політики;

- принцип економічної ефективності та соціальної справедливості, що передбачає вирішення проблем розвитку регіонів з урахуванням економічної ефективності та соціальної справедливості;

- принцип інноваційності та конкурентоспроможності, що передбачає активне використання новітніх технологій та інновацій у розвитку регіонів для забезпечення їх конкурентоспроможності;

- принцип сталого розвитку, що передбачає розвиток регіонів з урахуванням екологічних, соціальних та економічних аспектів сталого розвитку;

- принцип диференціації регіональної політики, що передбачає урахування особливостей розвитку окремих регіонів при формуванні та реалізації регіональної політики.

Форми регіональної політики представляють різноманітні інструменти, якими держава може впливати на розвиток окремих регіонів, які представлені в табл. 1.

Таблиця 1 – Форми регіональної політики

Види	Пояснення
Створення регіональних програм розвитку	Стратегічні документи, які містять комплекс заходів щодо розвитку конкретного регіону, його галузей та соціальної сфери.
Створення спеціальних економічних зон	Зони, в яких діють спеціальні економічні умови, що сприяють залученню іноземних інвестицій та розвитку високотехнологічних галузей.
Створення інфраструктури	Будівництво доріг, комунікацій, транспорту, житла та інших об'єктів, які забезпечують розвиток регіону та його привабливість для інвесторів.
Стимулювання малих та середніх підприємств	Надання фінансової, інфраструктурної та консультативної підтримки малим та середнім підприємствам, що сприяє зростанню їх обсягів виробництва та розвитку регіону в цілому.
Підтримка інновацій та розвитку високотехнологічних галузей	Надання фінансової підтримки для досліджень та розробок високотехнологічних галузей та створення інноваційних підприємств, що сприяє розвитку регіону та залученню інвестицій.
Стимулювання туризму	Надання підтримки для розвитку туристичної інфраструктури та промоції регіону як привабливого туристичного напрямку, що дозволяє залучати інвестиції та створювати нові робочі місця.
Створення спеціальних фондів та підтримка соціальних проектів	Надання фінансової та іншої підтримки соціальним проектам та створення спеціальних фондів для залучення інвестицій у соціальну сферу регіону.
Стимулювання розвитку сільського господарства	Надання підтримки для розвитку сільського господарства та створення сприятливих умов для розвитку аграрного сектору регіону.
Створення сприятливого бізнес-середовища	Надання підтримки для розвитку бізнесу та підприємництва в регіоні, створення сприятливих умов для інвестицій та розвитку конкурентноспроможних підприємств.
Реалізація програми децентралізації влади	Передача частини повноважень та фінансових ресурсів від центральної влади до місцевих органів влади та створення сприятливих умов для розвитку регіонів на місцях.

Джерело: складено автором на основі [4]

Різноманітність цих форм включає різноманітні інструменти, які можуть використовуватись окремо або поєднуватись залежно від конкретної ситуації. Це відкриває можливості для комплексного підходу до розвитку різних регіонів

країни, зменшення економічних розбіжностей та підвищення якості життя населення.

Методи регіональної політики охоплюють широкий спектр інструментів та підходів, які використовуються для підтримки розвитку регіонів. Застосування різних методів дозволяє забезпечити більш ефективно втілення регіональної політики та зменшити ризики негативних наслідків. Таким чином, різноманітність методів регіональної політики сприяє створенню комплексного підходу до розвитку регіонів, підвищенню якості життя населення та зменшенню негативних наслідків. Методи регіональної політики представлено в табл. 2.

Таблиця 2 – Методи регіональної політики

Види	Пояснення
Фінансова підтримка	Надання фінансових ресурсів для здійснення різних заходів та проєктів у регіонах. Фінансування може бути здійснене з різних джерел, таких як державний бюджет, міжнародні фонди, кредитні ресурси тощо.
Інфраструктурні проєкти	Будівництво та реконструкція інфраструктури (доріг, мостів, аеропортів, залізниць, енергетичних мереж, водопроводів, каналізації та ін.), яка є необхідною для розвитку регіонів та їхньої конкурентоспроможності.
Розвиток людських ресурсів	Надання підтримки для підвищення кваліфікації та професійного розвитку мешканців регіону, що сприятиме розвитку галузей з високим рівнем кваліфікації, таких як наука, технології, інформаційні технології та інші.
Підтримка підприємництва та створення робочих місць	Надання підтримки для створення нових підприємств та підтримки існуючих, що сприятиме розвитку промисловості, сільського господарства, туризму та інших галузей та створенню нових робочих місць.
Розвиток територіальних громад та створення умов для самоврядування	Надання підтримки для створення умов для ефективного територіального самоврядування та управління регіоном, що сприятиме забезпеченню належного рівня життя та розвитку регіональної економіки.
Регулювання міграції та розселення	Надання підтримки для створення умов для збереження населення в регіонах та рівномірного розподілу населення на території країни.
Розвиток транспортної інфраструктури	Будівництво та модернізація транспортних мереж, що сприятиме забезпеченню швидкого та зручного переміщення людей та вантажів.
Розвиток туризму	Надання підтримки для розвитку туристичної інфраструктури, що сприятиме збільшенню потоку туристів та підвищенню рівня туристичної активності в регіоні.

Джерело: побудовано автором на основі [5]

Методи та форми регіональної політики можуть використовуватись окремо або в поєднанні з іншими інструментами, залежно від потреб регіону та цілей

держави щодо його розвитку. Тепер перейдемо до факторів, що впливають на регіональний розвиток, які представлені на рис. 3.

Рисунок 3 - Фактори регіонального розвитку

Джерело: складено автором на основі [6]

На розвиток регіону може значно впливати його географічне положення. Наприклад, якщо регіон знаходиться в віддаленій географічній зоні з обмеженими зв'язками з іншими регіонами, це може ускладнити його розвиток. За приклад можна навести Закарпатську область, яка межує з Угорщиною, Словаччиною та Румунією, що утруднює зв'язки з іншими регіонами України.

Економічний потенціал регіону, такий як наявність ресурсів, рівень освіти та здоров'я населення, розвинена інфраструктура та інші економічні фактори, також має велике значення для його розвитку. Львівська область є прикладом регіону з високим економічним потенціалом завдяки розвиненим промисловим підприємствам та розвитку туристичному сектору.

Стабільна політична ситуація також впливає на регіональний розвиток. Наявність стабільної політичної ситуації, як у Харківській області, сприяє розвитку регіону, забезпечуючи сприятливі умови для бізнесу та економічного зростання.

Інвестиції є ще одним важливим фактором для розвитку регіону, оскільки вони забезпечують необхідне фінансування для реалізації різних проектів та програм. Львівська область відзначається значною кількістю інвестиційних проектів та створенням сприятливого інвестиційного клімату, що сприяє розвитку підприємництва та збільшенню кількості робочих місць.

Наявність добре розвинутої транспортної мережі також має важливе значення для зв'язків регіону з іншими територіями та для стимулювання економічного зростання. Одеса є прикладом регіону з розвиненою транспортною

інфраструктурою, зокрема у сфері морського порту та транспортних зв'язків, що сприяє розвитку міжнародної торгівлі та туризму.

Розвиток культури та туризму також може стимулювати розвиток регіону шляхом залучення інвестицій та створення економічної активності. Київ є прикладом регіону з високим культурним потенціалом завдяки численним культурним та історичним пам'яткам, музеям та театрам, що сприяє розвитку туризму та культурного обміну.

Стан навколишнього середовища також впливає на розвиток регіону. Наявність природних ресурсів та збереження чистого середовища створюють сприятливі умови для розвитку регіону. Проте, регіони, які страждають від низького екологічного стану, наприклад, Чорнобильська зона в Україні, потребують спеціальних заходів для охорони довкілля та здоров'я населення.

Економіко-географічне положення регіону відображає його географічне розташування в контексті ринків збуту, джерел сировини, транспортних магістралей та інфраструктури. Цей фактор має великий вплив на можливості регіону розвивати певні галузі, залежно від доступності ринків збуту та джерел сировини, а також залежно від його конкурентоспроможності в порівнянні з іншими регіонами.

Природно-ресурсний потенціал (ПРП) регіону визначається наявністю природних ресурсів та їх можливостями для використання з метою забезпечення економічного розвитку та соціального благополуччя населення. Основні складові ПРП представлено у табл. 3.

Таблиця 3 - Складові природно-ресурсного потенціалу

Види	Приклади
Ґрунти та ґрунтові води	Чернігівська область є прикладом регіону з високоякісними ґрунтами та розвинутою сільськогосподарською галуззю.
Водні ресурси	Львівська область є прикладом регіону з великою кількістю природних водних ресурсів та потенціалом для розвитку водної енергетики.
Лісові ресурси	Закарпатська область є прикладом регіону з великою кількістю лісових ресурсів та потенціалом для розвитку лісового господарства.
Мінеральні ресурси	Дніпропетровська область є прикладом регіону з великими запасами корисних копалин, таких як залізна руда та кам'яне вугілля, що сприяє розвитку гірничо-металургійного комплексу.
Кліматичні умови	Крим є прикладом регіону з м'яким кліматом та розвинутою туристичною галуззю, що сприяє розвитку місцевої економіки та залученню інвестицій.

Джерело: побудовано автором на основі [8]

Розвиток регіонів, з урахуванням їх природно-ресурсного потенціалу (ПРП), передбачає розробку та впровадження стратегій, спрямованих на оптимальне використання природних ресурсів та досягнення сталого розвитку. Виробництво є важливою складовою економічного розвитку та забезпеченням зайнятості в

регіоні. Воно охоплює різноманітні види діяльності, пов'язані з виробництвом та обробкою різних матеріалів та ресурсів, від сільського господарства до важкої промисловості.

Виробництво на території регіону може здійснюватися як місцевими підприємствами, так і завдяки іноземним інвестиціям, спрямованим на розвиток галузі в регіоні. Однією з переваг виробництва на місці є забезпечення зайнятості місцевого населення, створення нових робочих місць та зростання рівня оплати праці. Крім того, такий підхід може зменшити витрати на транспортування і має менший негативний вплив на довкілля, оскільки ресурси та матеріали можна отримати на місці.

Проте, виробництво на території регіону також може мати негативний вплив на довкілля та здоров'я місцевого населення, якщо не будуть прийняті необхідні заходи щодо охорони довкілля та забезпечення безпеки працівників. Виробництво можна класифікувати на різні категорії залежно від використовуваних критеріїв. Схема класифікації виробництва на території регіону представлено на рис. 4.

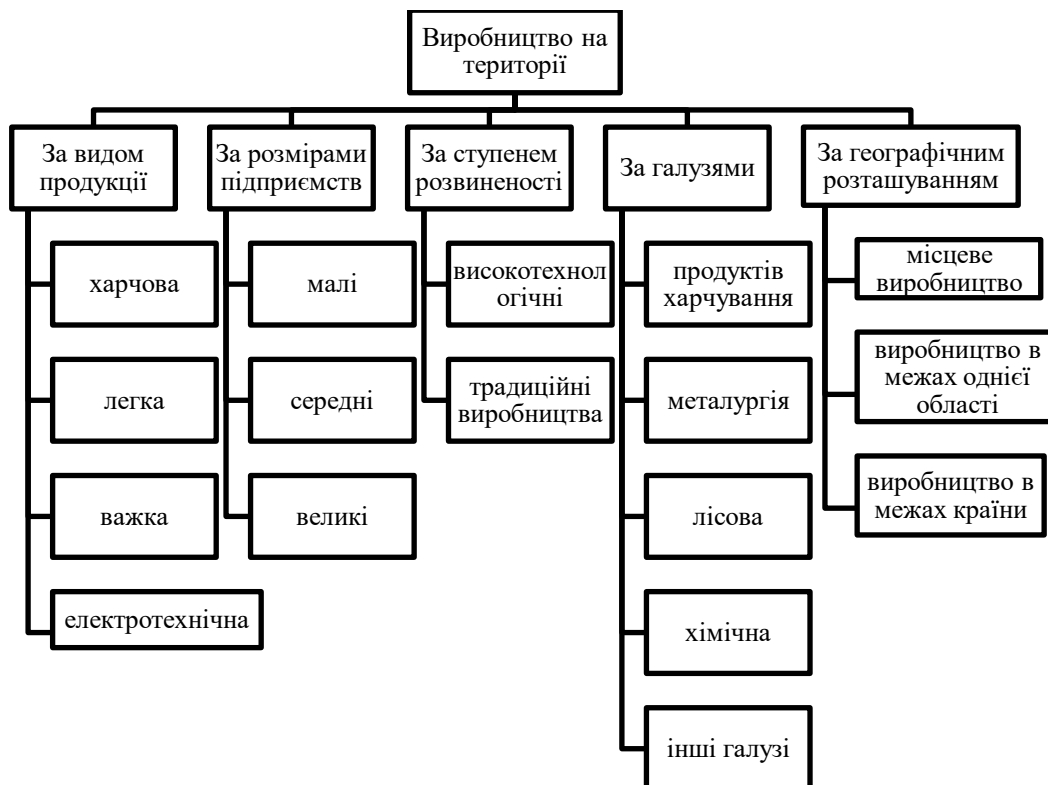

Рисунок 4 - Схема класифікації виробництва на території регіону
Джерело: складено автором на основі даних[6]

Важливу роль у розвитку та благополуччі місцевого населення відіграє соціальна інфраструктура регіону. Вона забезпечує доступ до якісних освітніх та медичних послуг, сприяє розвитку культурного життя, забезпечує соціальний захист та сприяє збереженню здоров'я населення.

Крім того, соціальна інфраструктура регіону може привертати інвестиції та сприяти розвитку бізнесу. Якщо соціальна інфраструктура регіону добре

розвинута, це може збільшити інтерес інвесторів до регіону і забезпечити високу якість життя місцевим жителям.

Таким чином, соціальна інфраструктура є важливим елементом розвитку регіону та підвищення якості життя громадян. Вона забезпечує доступ до необхідних соціальних послуг та підвищує рівень комфорту та безпеки населення. Соціальна інфраструктура включає медичні заклади, школи, університети, бібліотеки, музеї, культурні центри, спортивні заклади та інші. Структура соціальної інфраструктури представлено на рис. 5.

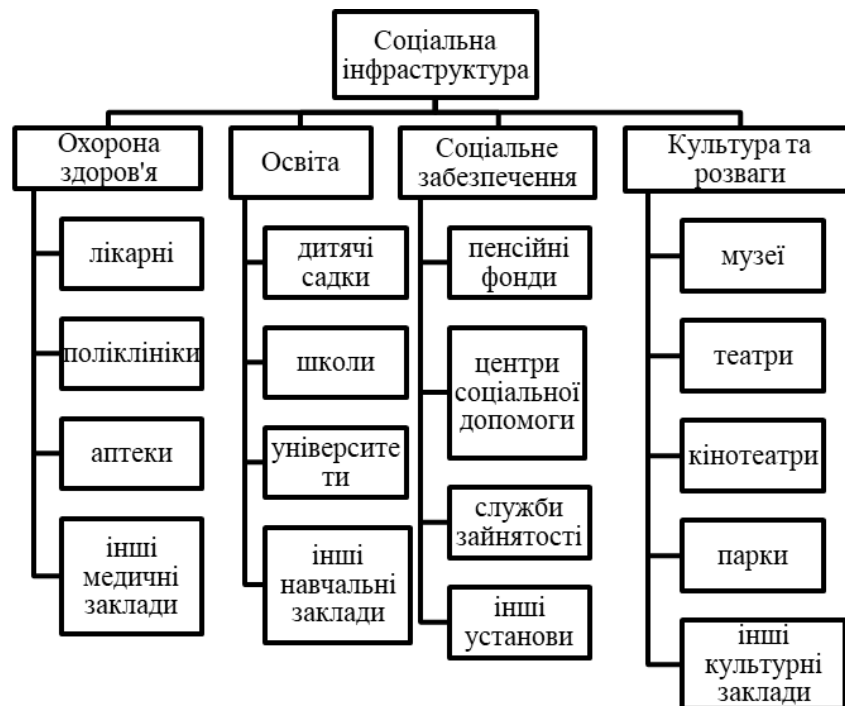

Рисунок 5 - Структура соціальної інфраструктури

Джерело: складено автором на основі даних [9]

Медичні заклади, школи, бібліотеки, музеї, культурні центри та спортивні заклади - це складові соціальної інфраструктури, які впливають на розвиток та якість життя громади. Медичні заклади забезпечують доступ до медичних послуг та сприяють збереженню здоров'я громадян. Школи та університети надають освіту та готують молодь до професійного життя. Бібліотеки та музеї забезпечують доступ до культурної спадщини та інформації. Культурні центри та спортивні заклади допомагають розвивати та зміцнювати соціальний капітал громади.

Соціальна інфраструктура також має велике значення для економічного розвитку регіону. Вона забезпечує наявність кваліфікованої робочої сили та привертає інвестиції. Розвиток соціальної інфраструктури в усіх частинах країни, включаючи менш розвинені регіони, допомагає зменшити нерівності в рівні життя громадян та сприяє соціальному зближенню.

Для оцінки соціально-економічного розвитку України використовуються різні показники. Одним із них є ВВП (валовий внутрішній продукт), який відображає загальну вартість всіх товарів та послуг, що виробляються в країні

протягом певного періоду. Іншими показниками є інфляція, безробіття, обсяги експорту та імпорту, а також рівень життя населення.

Далі розглянемо детальне дослідження ринку України з показника ВВП за 2021 рік у різних регіонах, який представлений на рис. 6.

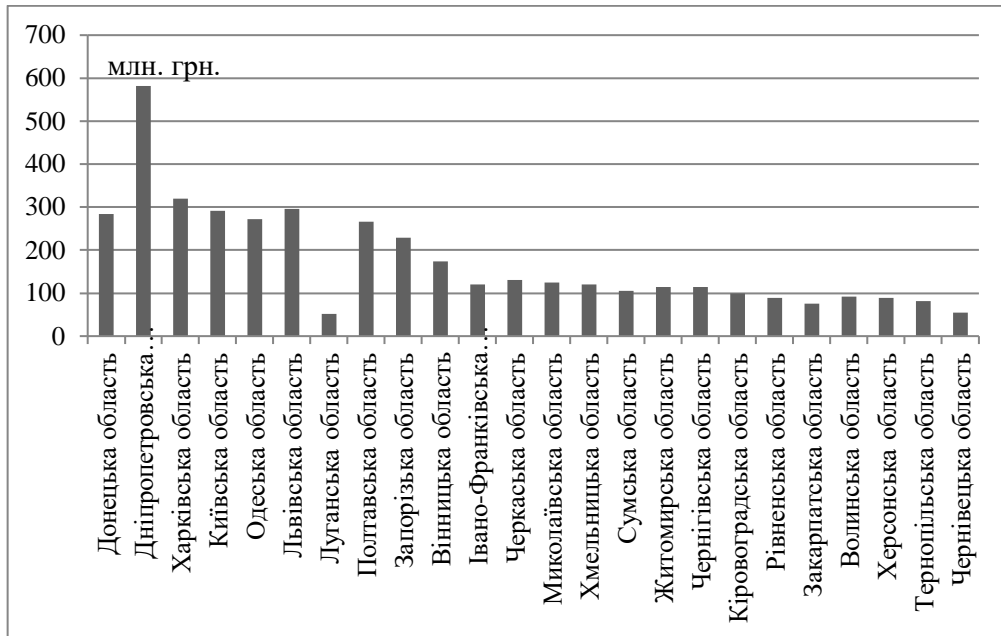

Рисунок 6 – Валовий внутрішній продукт по регіонах України за 2021 рік (млн.грн)

Джерело: складено автором на основі даних Держкомстату [7]

Аналізуючи дані за цей період, виявлено, що місто Київ має найвищий рівень ВВП в Україні у 2021 році, досягши 1276376 млрд грн. Далі за рівнем ВВП слідує Дніпропетровська область (582363 млрд грн), Харківська область (319796 млрд грн) та Львівська область (296182 млрд грн). Інші регіони України мають значно нижчий рівень ВВП, зокрема Луганська область має найнижчий показник - 52135 млрд грн.

Таким чином, можна зробити висновок, що в Україні існують значні регіональні розбіжності у рівні соціально-економічного розвитку. Ці відмінності можуть бути наслідком різних факторів, таких як рівень інвестицій, розвиненість інфраструктури, наявність робочих місць та інші. Враховуючи ці умови, для досягнення стабільності та розвитку країни, необхідно спрямовувати більше інвестицій у регіони з низьким рівнем ВВП, щоб збільшити їх потенціал для росту.

Далі розглянемо індекс споживчих цін (ІСЦ), який є економічним показником, що відображає зміни у середніх рівнях цін на товари та послуги, споживані домогосподарствами в країні протягом певного періоду. Він має вплив на споживчу поведінку населення та рівень інфляції у різних регіонах країни. Високі рівні ІСЦ можуть призвести до зменшення споживчого попиту та виробництва в окремих регіонах, тоді як низькі рівні ІСЦ сприяють споживчій активності та підтримують економічне зростання.

Аналізуючи дані індексу споживчих цін в Україні за період від 2017 по 2022 рік, помітно коливання цін на споживчі товари та послуги. У 2017 році індекс споживчих цін становив 113,7%, свідчаючи про високий рівень інфляції в країні. В наступні роки спостерігалось послаблення інфляції, і ІСЦ знизився до 109,8% у 2018 році та 104,1% у 2019 році. У 2020 році індекс знову зріс до 105%, але це зростання було помірним. У 2021 році ІСЦ значно зросла до 110%, що пов'язано з економічним відновленням після пандемії COVID-19 та зростанням попиту на споживчі товари та послуги. У 2022 році індекс споживчих цін значно збільшився до 126,6%, що пов'язано зі зростанням цін на паливо та електроенергію, а також зростанням цін на продукти харчування та імпортованих товарів через воєнний стан.

Проведемо дослідження індексу споживчих цін за березень 2023 року у різних регіонах України. Індекс споживчих цін по областях України в 2023 р. представлено на рис. 7.

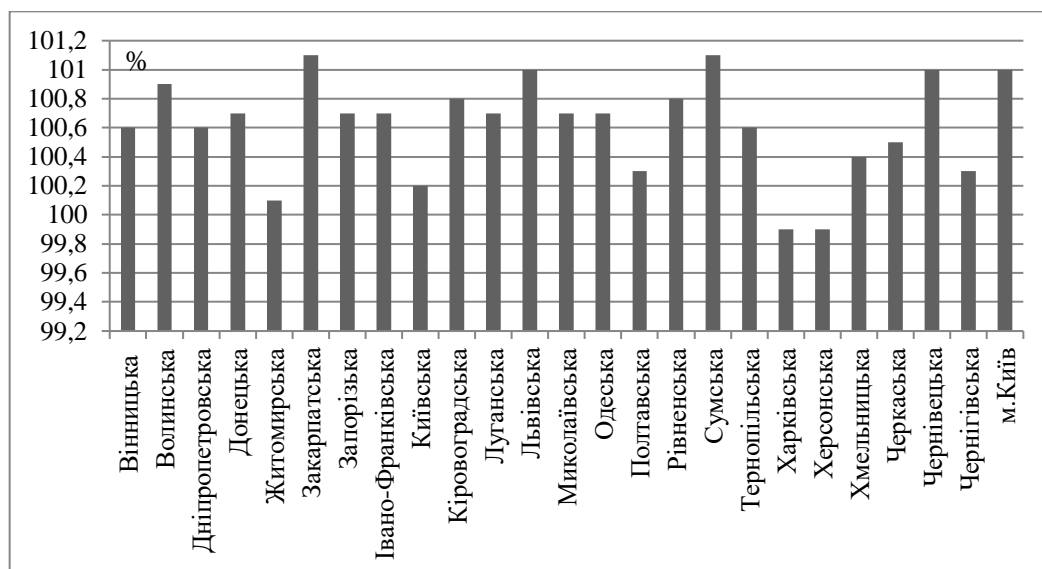

Рисунок 7 - Індекс споживчих цін по областях України в 2023 р. (%)

Джерело: складено автором на основі даних Мінфіну [10]

Узагальнюючи зібрані дані, можна зробити висновок, що індекс споживчих цін в Україні відображає різні рівні цін на товари та послуги в різних регіонах. За дослідженими даними за 2023 рік, Закарпатська та Сумська області мають найвищий індекс споживчих цін, досягаючи 101,1%. Інші області, які входять до групи з високим індексом, включають Львівську, Чернівецьку та місто Київ з індексом 101%, а також Волинську, Кіровоградську та Рівненську області з індексом 100,9% та 100,8% відповідно.

Наступні області, які мають індекс споживчих цін на рівні 100,7%, включають Донецьку, Запорізьку, Івано-Франківську, Луганську, Миколаївську та Одеську. Області, такі як Вінницька, Дніпропетровська та Тернопільська, мають індекс 100,6%, а Черкаська область - 100,5%. Хмельницька область займає місце з індексом споживчих цін 100,4%, тоді як Полтавська та Чернігівська області мають індекс 100,3%. Київська область відзначається індексом 100,2%, а Житомирська

область - 100,1%. Найнижчий індекс споживчих цін спостерігається у Харківській та Херсонській областях, які досягають 99,9%.

Таким чином, можна сказати, що існують регіональні розбіжності у рівні цін на товари та послуги в Україні. Ці розбіжності обумовлена різними факторами, такими як: економічний розвиток, рівень заробітної плати, доступність ресурсів та інші фактори.

Далі, проведемо дослідження показника безробіття за регіонами України за 2021 році, що представлено на рис.8.

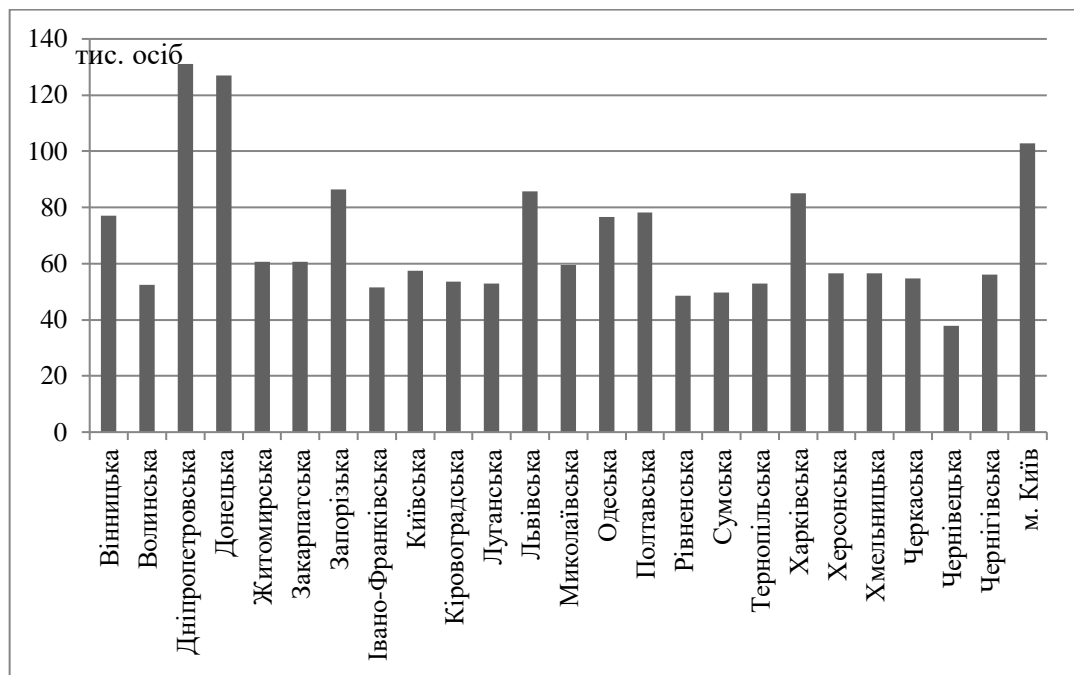

Рисунок 8 – Безробітне населення (за методологією МОП) по регіонах України за 2021 рік (тис.осіб)

Джерело: складено автором на основі даних Держкомстату [7]

Зниження рівня безробіття є важливим індикатором успішності економічної політики держави, оскільки високий рівень безробіття може призвести до соціальних та економічних проблем. Проте, необхідно мати на увазі, що цей показник залежить від багатьох факторів, таких як стан економіки, рівень інвестицій, наявність робочих місць, розвиток підприємництва та інші. Тому для зниження рівня безробіття потрібно вживати комплексні заходи, спрямовані на підвищення рівня економічного розвитку та створення нових робочих місць.

Проаналізуємо рівень безробіття по регіонах України у 2021 році. Загальний рівень безробіття становив 1711,6 тис. осіб, що на 2,2% більше, ніж у 2020 році. За даними по регіонах, найвищий рівень безробіття був у Дніпропетровській області (131 тис. осіб), а найнижчий - у Чернівецькій області (37,9 тис. осіб). У місті Києві рівень безробіття становив 102,8 тис. осіб.

Ці дані свідчать про нерівномірний розподіл робочих місць та економічного розвитку по регіонах України, а також можуть свідчити про економічну та соціальну стабільність різних регіонів країни. Наприклад, у Дніпропетровській області, яка є одним з найбільших промислових центрів України, може бути

високий рівень безробіття через зменшення промислової продуктивності, зниження виробництва та звільнення робітників. З іншого боку, у Чернівецькій області може бути низький рівень безробіття через низький рівень розвитку промисловості та високий рівень розвитку туризму.

Наступним етапом нашого дослідження буде аналіз показника експорту товарів по регіонах України за 2021 рік, який представлений на рис. 9.

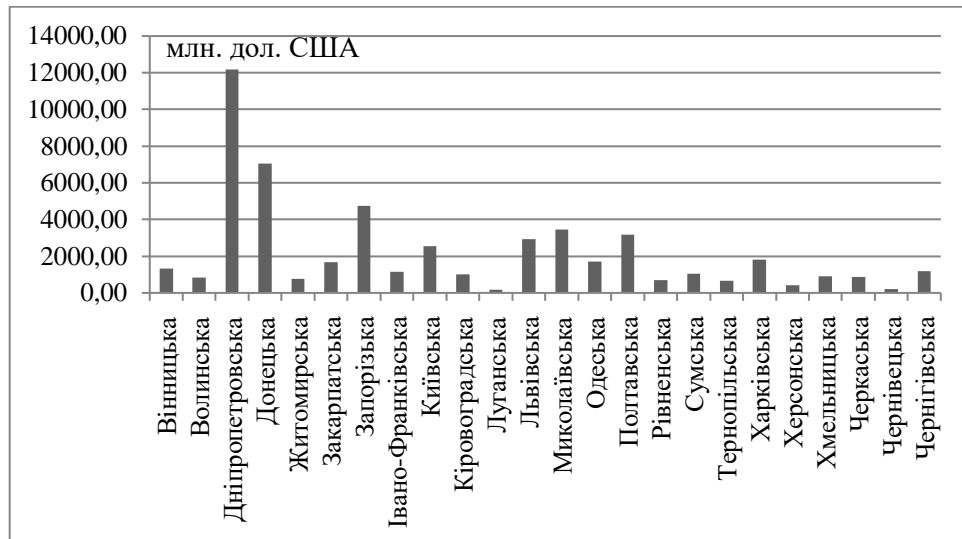

Рисунок 9 – Експорт товарів суб'єктами господарювання за кількістю найманих працівників у розрізі регіонів в Україні за 2021 рік (млн.дол.США)

Джерело: складено автором на основі даних Держкомстату [7]

Аналізуючи динаміку експорту товарів України протягом періоду з 2017 по 2021 рік, ми спостерігаємо наступні тенденції. У 2017 році обсяг експорту становив 43264,7 млн. дол. США, що підтверджує наявність зовнішньоекономічного потенціалу країни. Протягом наступних років ми спостерігали стійке зростання цього показника. У 2018 році обсяг експорту збільшився до 47334,9 млн. дол. США, а у 2019 році досяг позначки 50054,6 млн. дол. США. Незважаючи на складну ситуацію у світі, у 2020 році експортний обсяг становив 49191,8 млн. дол. США. Найбільше зростання експорту було зафіксовано у 2021 році, коли обсяг досяг рекордної позначки 68072,3 млн. дол. США.

Ці дані свідчать про позитивну динаміку у сфері зовнішньої торгівлі України, що свідчить про зростання конкурентоспроможності та експортного потенціалу країни. Збільшення обсягу експорту може бути показником успішної економічної стратегії, залучення іноземних інвестицій та розвитку нових ринків збуту. Результати дослідження є обнадійливими і свідчать про перспективи подальшого розвитку зовнішньоекономічних відносин України.

Тепер проведемо аналіз показнику експорту товарів по регіонах України у 2021 році. Найбільший обсяг експорту було зареєстровано в Дніпропетровській області - 12163,79 млн. дол. США. На другому місці знаходиться столичне місто Київ, де обсяг експорту склав 15331,05 млн. дол. США. Найменший обсяг експорту товарів зафіксовано в Чернівецькій області, всього 20731 млн. дол.

США. Варто зазначити, що Дніпропетровська область, як одна з найбільших територій в Україні, має розвинуту промисловість та сприятливе географічне розташування. Розташована у серці країни та з доступом до річкового транспорту, зокрема річки Дніпро, вона має переваги для здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Основні галузі економіки області, що входять до структури експорту, включають металургію, машинобудування, хімічну та нафтопереробну промисловість, а також сільське господарство. Усі ці фактори сприяють зростанню обсягу експорту в Дніпропетровській області, роблячи її лідером серед інших регіонів України.

Натомість, Чернівецька область має менш розвинену промисловість, яка б могла виробляти товари для експорту. Також в області існує менше підприємств, які мають можливості експорту. Крім того, інфраструктури залізниць та автомобільних магістралей у Чернівцях та області менш розвиненими порівняно з іншими областями, що ускладнює транспортування товарів для експорту.

Фінальним етапом дослідження показників є ринок України імпорту товару по регіонах України за 2021 рік, який представлений на рис. 10.

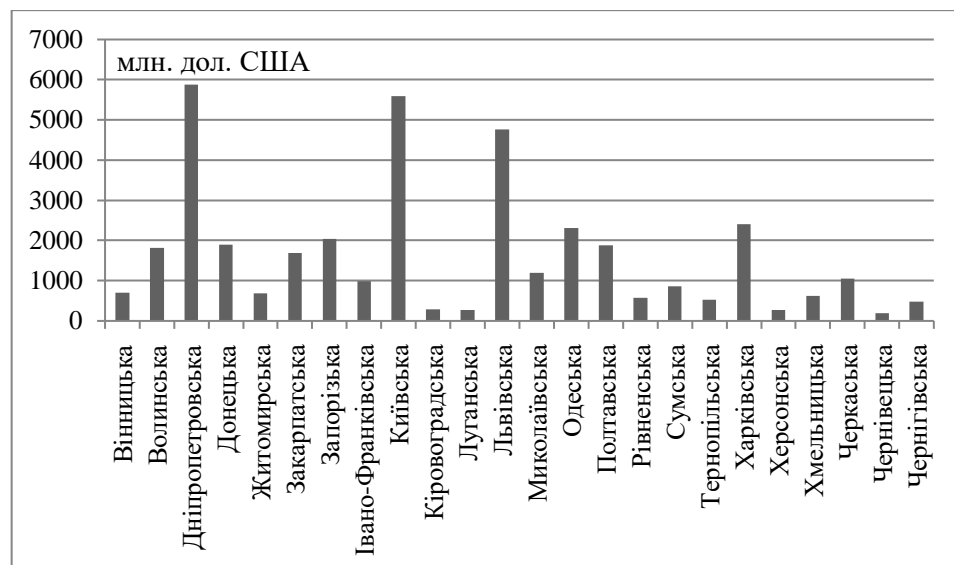

Рисунок 10 – Імпорт товарів суб'єктами господарювання за кількістю найманих працівників у розрізі регіонів в Україні за 2021 рік (млн.дол.США)

Джерело: складено автором на основі даних Держкомстату [7]

Аналізуючи дані про динаміку імпорту товарів в Україну за п'ятирічний період з 2017 по 2021 рік, можна зробити наступні висновки. Протягом цього періоду спостерігалось стабільне зростання обсягів імпорту товарів. У 2017 році обсяг імпорту склав 49607,17 мільярда доларів США, що вже само по собі є значним показником. Проте, у наступні роки цей показник продовжував зростати, досягнувши свого піку в 2021 році на рекордний рівень 72843,1 мільярда доларів США. Це свідчить про збільшення важливості імпорту для економіки України та її залучення до глобальних торговельних процесів. Результатом цього зростання можуть бути різноманітні фактори, включаючи зростання попиту на іноземні

товари, розширення зовнішньоекономічних зв'язків та підвищення рівня життя населення.

Тепер розглянемо цей показник за регіонами, найбільша частка імпорту спостерігається у столиці - місті Києві, де його обсяг склав 31038,98 мільйонів доларів. Також помітні обсяги імпорту зафіксовані в Дніпропетровській області з величиною 5872,33 мільйонів доларів, Львівській області – 4755,33 мільйонів доларів та Київській області – 5593,42 мільйонів доларів. Згодом, найменший обсяг імпорту зафіксовано у Чернівецькій області, який склав всього 19452 мільйони доларів. Зазначені дані свідчать про різні рівні імпорту в різних регіонах України, де обсяги можуть варіюватись від кількох сотень мільйонів до кількох тисяч мільйонів доларів.

Далі проведемо аналіз впливу показників, які впливають на ринок України, зокрема:

- кількість суб'єктів господарювання;
- кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання;
- кількість найманих працівників у суб'єктів господарювання;
- обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання.

Розпочнемо дослідження ринку України з аналізу кількості суб'єктів господарювання за регіонами у 2020 році в Україні, який представлений на рис.11.

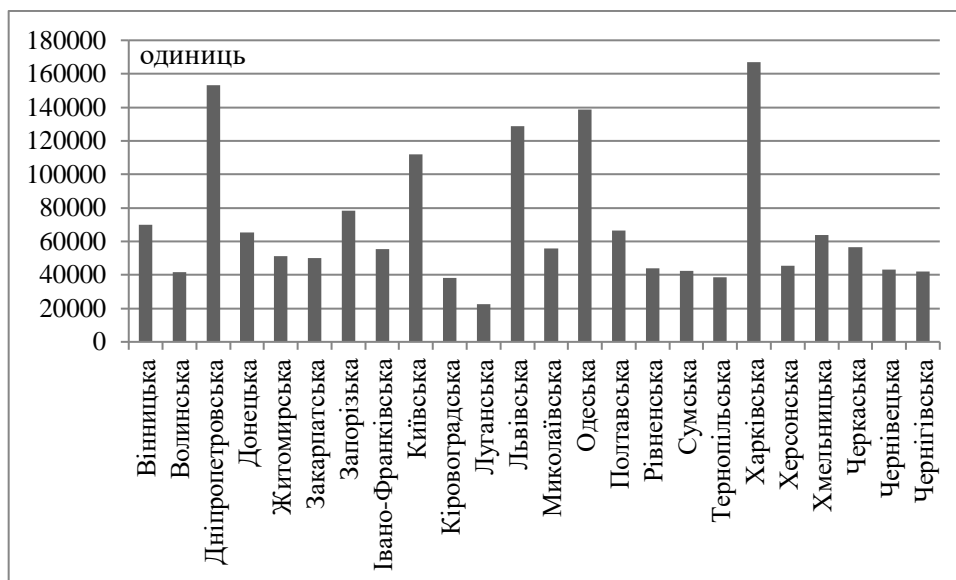

Рисунок 11 - Кількості суб'єктів господарювання за регіонами в Україні за 2020 рік (одиниць)

Джерело: складено автором на основі даних Держкомстату [7]

За наданими даними, видно, що найбільша кількість діючих суб'єктів господарювання знаходиться в місті Києві, де їх кількість становить 304137 одиниць. Також помітно, що Дніпропетровська область має значну кількість суб'єктів господарювання, а саме 152234 одиниці. Натомість, Луганська та Чернігівська області мають найменшу кількість суб'єктів господарювання, з 22424 та 41916 одиницями відповідно.

Далі проведемо аналіз показники кількості зайнятих та найманих працівників у суб'єктів господарювання в Україні у 2020 році, який представлений на рис. 12.

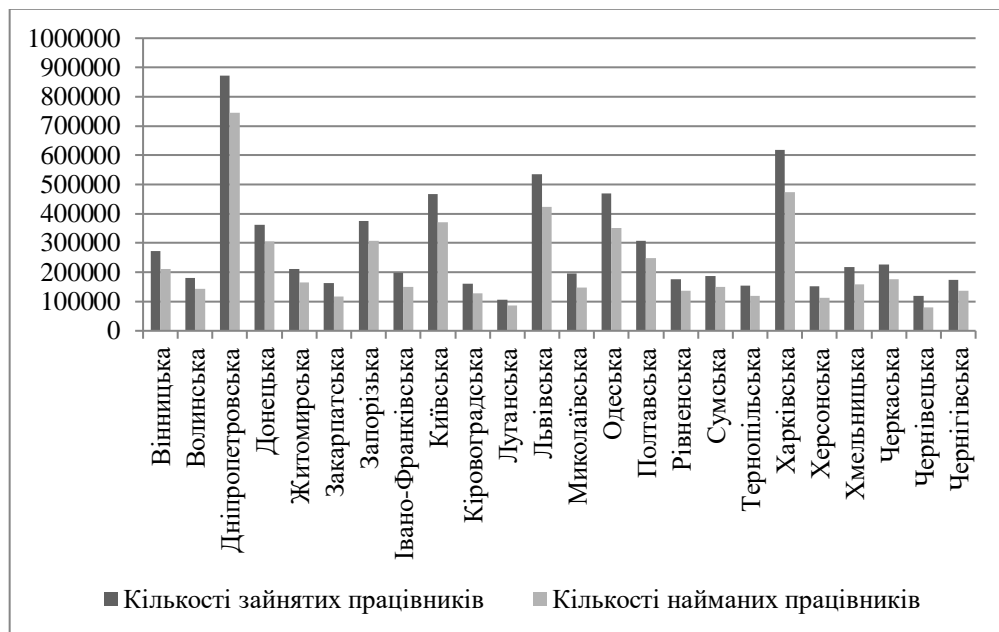

Рисунок 12 – Кількості зайнятих та найманих працівників у суб'єктів господарювання за регіонами в Україні за 2020 рік (одиниць)
Джерело: складено автором на основі даних Держкомстату [7]

Отже, спостерігається, що в місті Києві, де їх кількість становить 2155139 одиниць. Дніпропетровська область також має значну кількість зайнятих працівників, а саме 872957 одиниць. Натомість, Луганська та Чернівецька області мають найменшу кількість зайнятих працівників, з 106726 та 120018 одиницями відповідно. В кількості найманих працівників у суб'єктів господарювання в Україні у 2020 році. Аналізуючи дані про кількість діючих суб'єктів господарювання, можна встановити, що найстаріші і найбільш розвинені регіони, такі як Київ, Львівська, Дніпропетровська, Одеська та Київська області, мають найбільшу кількість діючих суб'єктів господарювання. Найменша кількість діючих суб'єктів господарювання була виявлена в Луганській, Тернопільській та Чернівецькій областях, а також у місті Києві. Натомість, високі показники спостерігаються у Дніпропетровській, Львівській та міській областях Києва.

Додатково, аналізуючи статистику щодо найманих працівників, можна зробити висновок, що найбільша кількість найманих працівників працює у місті Києві, а за ним слідує Дніпропетровська, Львівська та Одеська області. Найменша кількість найманих працівників працює у Чернівецькій, Чернігівській та Херсонській областях. Взагалі можна стверджувати, що у розвинених регіонах України спостерігається більша кількість діючих суб'єктів господарювання та найманих працівників, що може бути пов'язано з більш розвинутою економікою та більшими можливостями для бізнесу.

Останнім показником дослідження є обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за регіонами в Україні у 2020 році, який представлений на рис 13.

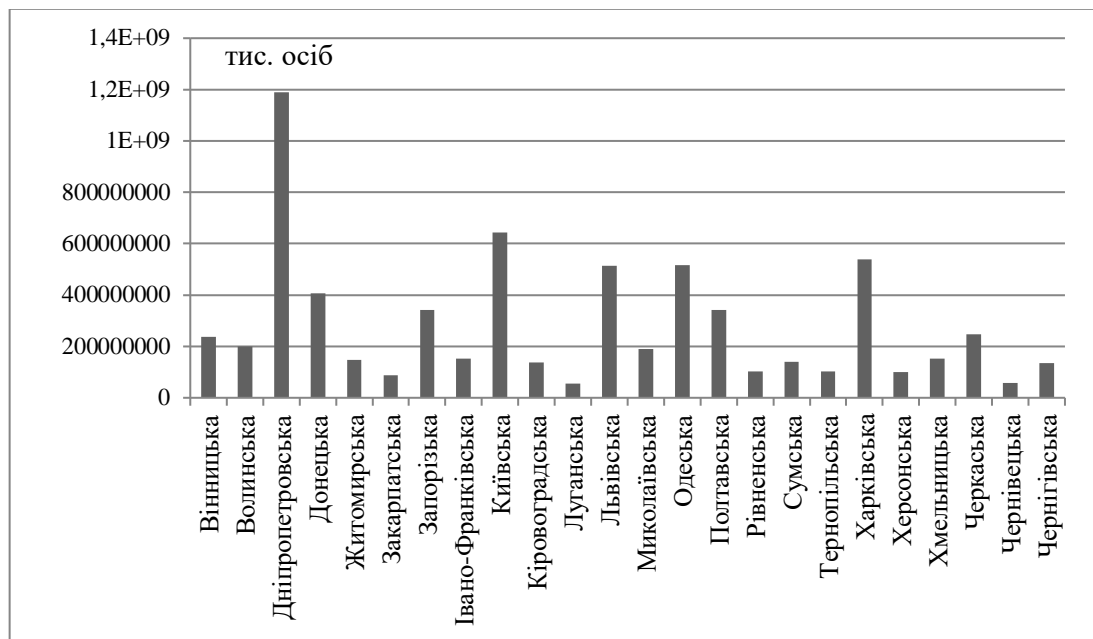

Рисунок 13 – Обсяг реалізованої продукції за регіонами в Україні за 2020 рік (тис.грн)

Джерело: складено автором на основі даних Держкомстату [7]

Аналізуючи дані щодо обсягу реалізованої продукції у 2020 році, можна зробити висновок, що Дніпропетровська область має найбільший обсяг реалізованої продукції серед інших регіонів. Також варто зазначити, що місто Київ має дуже високий обсяг реалізованої продукції, що може бути пов'язано з його статусом столиці та центром бізнесу в Україні. Найменший обсяг реалізованої продукції у 2020 році, згідно з наданими даними, належить Чернівецькій області.

Рівень життя відображає якість життя населення у різних регіонах. Це комплексна оцінка доступності освіти та медичної допомоги, рівня доходів, якості житла, безпеки, культурних та спортивних можливостей, екологічної ситуації та інших аспектів.

Показник рівня життя визначається шляхом аналізу різних факторів, таких як доступність освіти та медичних послуг, рівень доходів, наявність житла та інфраструктури, ступінь безпеки та якість навколишнього середовища. Цей показник корисний для порівняння якості життя в різних регіонах або країнах.

Дослідження рівня життя має важливе значення для урядів, громадських організацій та бізнесу. Воно дозволяє визначати пріоритети у розвитку економіки, планувати інфраструктурні проекти та програми соціального розвитку, а також ефективніше використовувати ресурси.

До складу показники, які впливають на рівень життя в регіонів в Україні входять фактори такі як:

1. Рівень доходів та зайнятості населення:

- Середній рівень заробітної плати;
 - Зайнятість населення.
2. Доступність та якість освіти та медичної допомоги:
 - Кількість шкіл та їхній рівень;
 - Кількість лікарень та їхній рівень.
 3. Культурні та спортивні можливості:
 - Кількість театрів;
 - Кількість музеїв;
 - Кількість кінотеатрів;
 - Кількість спортивних клубів.

Проведемо дослідження цих факторів у різних регіонах України за січень 2022 року, починаючи з аналізу середнього рівня заробітної плати, який представлений на рис. 14.

Рисунок 14 - Середня заробітна плата по регіонах України у січні 2022 (грн.)

Джерело: складено автором на основі даних Мінфіну [10]

У 2022 році загальний рівень заробітної плати в Україні становив 14577 грн. Найвища зарплата спостерігається в Києві - 21347 грн, Донецька область має другий найвищий показник - 115480 грн, а найнижча зарплата зафіксована в Чернівецькій області - 11326 грн. У порівнянні зі столицею, заробітна плата в регіонах значно нижча, проте більше регіонів мають заробітну плату вищу за середнє значення (14577 грн), ніж ті, де плата нижча за середнє.

Далі розглянемо зайнятість населення в різних регіонах України у 2021 році, представлено на рис. 15.

Отже, найвища зайнятість населення відзначена в Дніпропетровській, Львівській, Харківській областях та Києві. Найнижча зайнятість спостерігається в Чернівецькій, Кіровоградській та Луганській областях. Середня зайнятість

населення в Україні становить 15693,4 особи, що є високим показником. Однак, деякі регіони, наприклад, Вінницька, Волинська та Чернівецька області, мають показники нижчі за середній національний рівень. Різниця між максимальною та мінімальною зайнятістю населення серед регіонів України є значною. Максимальна зайнятість в Києві майже утричі перевищує мінімальну зайнятість у Луганській області.

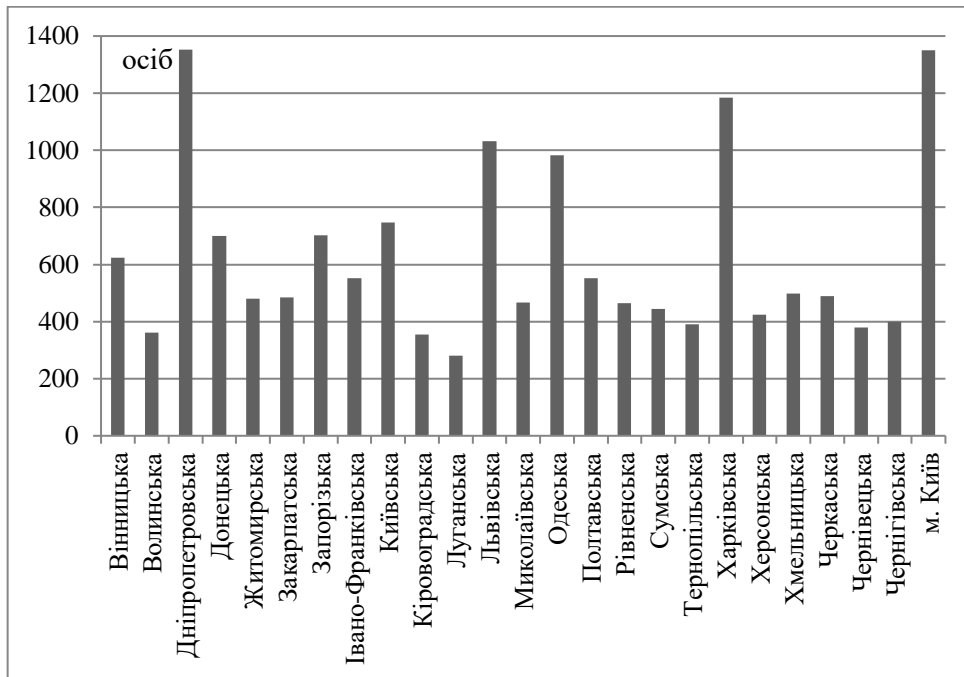

Рисунок 15 - Зайнятість населення за регіонами в Україні за 2021 рік (осіб)
Джерело: складено автором на основі даних Держкомстату [7]

Україна розділяється на різні регіони, і одним з факторів, що вивчаються, є рівень життя в цих регіонах. Один з показників, що допомагає оцінити цей рівень, - це кількість шкіл і рівень освіти, яку вони надають. Школи в Україні поділяються на такі рівні, як:

- Дошкільна школа;
- Загальна середня освіта;
- Вища освіта;
- Фахова передвища освіта;
- Аспірантура.

Розпочнемо дослідження з кількості дошкільних, загальних середніх та вищих освіт по регіонам України за 2021 рік, який представлений на рис. 16.

У 2021 році кількість дошкільних освітніх закладів в Україні становила 14974 одиниць. Найбільше дітей дошкільного віку було зареєстровано в Дніпропетровській області (984 одиниць), Львівській області (901 одиниць), Київській області (825 одиниць) та Одеській області (798 одиниць). Натомість, найменша кількість дітей дошкільного віку була зареєстрована в Луганській області (260 одиниць) та Чернівецькій області (388 одиниць). Загалом можна

зробити висновок, що кількість дітей дошкільного віку рівномірно розподілена по всій Україні.

Кількість загальної середньої освіти в Україні в 2021 році складала 12976 одиниць. Львівська область мала найбільшу кількість середніх шкіл – 1114 одиниць, тоді як Луганська область мала найменшу кількість – 83 одиниць. Київ мав 581 одиниць середніх шкіл. Загальний розподіл кількості середніх шкіл по областях показує, що середня освіта варіюється від 293 одиниць до 1114 одиниць шкільних закладів.

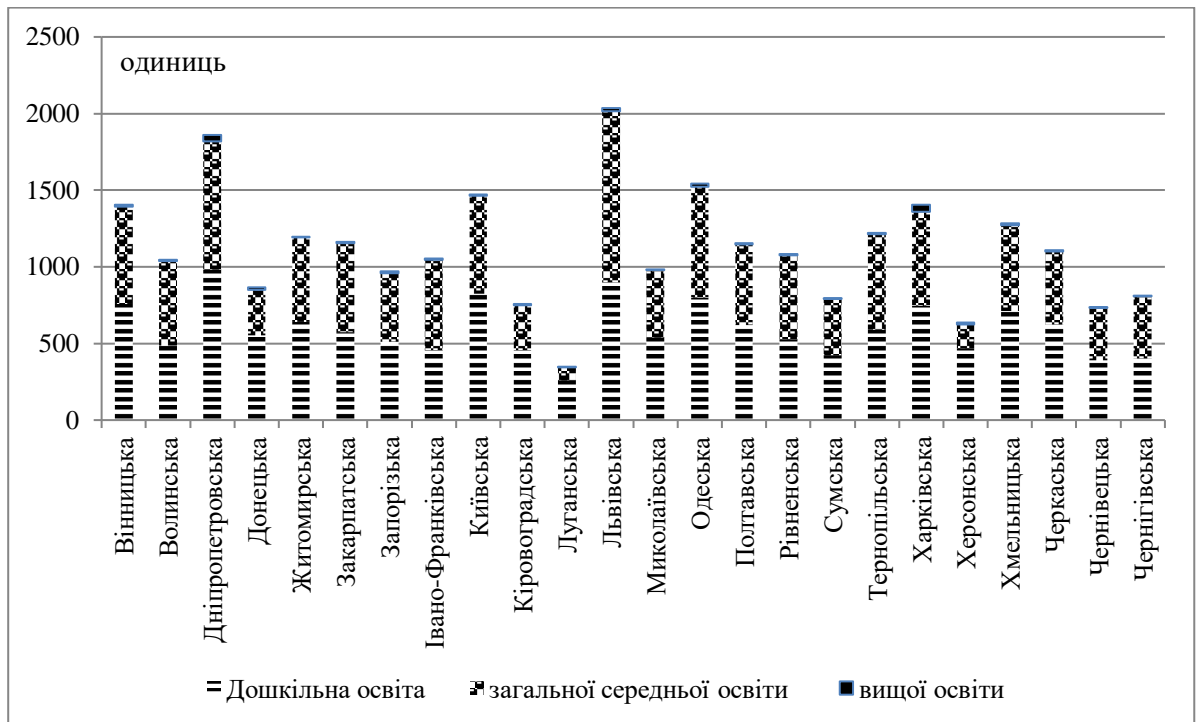

Рисунок 16 - Дошкільна, загальна середня та вища освіта за регіонами в Україні у 2021 році (од.)

Джерело: складено автором на основі даних Держкомстату [7]

Кількість вищої освіти в Україні в 2021 році складала 386 одиниць. Найбільше вищих навчальних закладів знаходиться в Києві – 83 одиниць. Найбільша кількість таких закладів у регіонах була зареєстрована в Харківській області – 46 одиниць. У інших областях кількість вищих навчальних закладів розподіляється від 5 одиниць до 22 одиниць. Найменша кількість вищих навчальних закладів була зареєстрована в Житомирській та Чернівецькій областях - по 5 одиниць.

Кількість установ фахової передвищої освіти в Україні в 2021 році складала 248 одиниць. Найбільше таких установ знаходиться у Львівській області – 20 одиниць, Дніпропетровській області – 14 одиниць та Київській області – 15 одиниць. Більшість областей має менше установ фахової передвищої освіти, ніж вищих навчальних закладів. Найбільша кількість таких установ мають Львівська, Дніпропетровська та Київська області.

Кількість аспірантури в Україні в 2021 році складала 380 одиниць. Найбільше таких установ знаходяться в Харківській області – 50 одиниць,

Луганській області – 26 одиниць та Львівській області – 23 одиниць. Найменша кількість таких установ знаходяться в Волинській області та Кіровоградській області - по 2 одиниці, Житомирській та Чернівецькій областях - по 3 одиниці.

З усієї цієї інформації можна зробити висновок, що кількість дошкільної освіти рівномірно розподілена по всій Україні. Найбільшу кількість дошкільних закладів мають Дніпропетровська, Львівська, Київська та Одеська області. Кількість загальної середньої освіти та вищої освіти розподілена нерівномірно, з Львівською областю, яка має найбільшу кількість середньої та фахової передвищої освіти, та містом Києвом, яке має найбільшу кількість вищої освіти. Найменша кількість середньої та вищої освіти має Луганська область. Кількість установ фахової передвищої освіти менша, ніж кількість вищих навчальних закладів, і найбільшу кількість таких установ мають Львівська, Дніпропетровська та Київська області.

Третім фактором, на який ми звернемо увагу, є дослідження лікарняних та лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів в Україні. За даними, загалом можна спостерігати стабільну тенденцію для лікарняних закладів з 2018 до 2022 року. Кількість лікарняних закладів залишалась практично незмінною, а середня кількість відпусток на одного працівника також мала стабільне значення. У випадку лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів спостерігається зростання кількості закладів з 10,8 у 2018 році до 10,4 у 2022 році. Це може свідчити про процес консолідації в цій галузі. Одночасно середня кількість відпусток на одного працівника зросла з 9,8 у 2019 році до 10,4 у 2022 році.

Четвертий фактор, який ми розглянемо, включає культурні та спортивні можливості. Досліджуючи такі установи, як театри, музеї, бібліотеки та клубні заклади, ми помічаємо певні тенденції.

Кількість театрів, хоча спочатку зменшувалась з 2018 року, знову зросла до 113 одиниць у 2022 році. Музеї також зазнали зменшення з 2018 до 2020 року, але починаючи з 2021 року спостерігається зростання. У 2022 році їх кількість склала 574 одиниць. Кількість бібліотек зменшувалась з 2018 до 2020 року, але в 2021 та 2022 роках вона трохи зросла і складає відповідно 17 тис. одиниць та 16,8 тис. одиниць. Кількість клубних закладів також спостерігала зменшення з 2018 до 2019 року, але потім залишалась майже на одному рівні близько 17,1 тис. одиниць з 2021 до 2022 року.

Проведемо АВС-аналіз – тобто метод, який допомагає визначити пріоритетність елементів на основі їх важливості або цінності. У нашому випадку ми розглядаємо регіони України та їх внесок у ВВП країни за 2021 рік. На підставі наданих даних ми можемо класифікувати регіони на три категорії - А, В і С, залежно від їх сукупного відсотка ВВП:

Категорія А: регіони з високим внеском у ВВП (перші 20%): м. Київ, Донецька область, Дніпропетровська область, Харківська область, Київська область, Одеська область, Львівська область.

Категорія В: регіони з помірним внеском у ВВП (наступні 30%): Луганська область, Полтавська область, Запорізька область, Вінницька область, Івано-

Франківська область, Черкаська область, Миколаївська область, Хмельницька область, Сумська область, Житомирська область.

Категорія С: регіони з низьким внеском у ВВП (нижні 50%): Чернігівська область, Кіровоградська область, Рівненська область, Закарпатська область, Волинська область, Херсонська область, Тернопільська область, Чернівецька область.

З економічної точки зору інвестиційного розвитку, регіони категорії А є пріоритетними, оскільки вони мають найбільший внесок у ВВП країни. Регіони категорії В також можуть бути розглянуті для інвестування, тоді як регіони категорії С потребують більшої уваги для покращення їх економічних показників.

Метод XYZ-аналізу є інструментом управління запасами, який допомагає класифікувати товари чи продукти в залежності від їх значущості. Цей аналіз дозволяє підібрати ефективну стратегію управління запасами для кожного класу товарів, що допомагає знизити витрати та покращити ефективність управління запасами. У даному випадку, кількісно-значущим показником є відсоток від загального ВВП.

Області з високим рівнем важливості включають м. Київ, Донецьку область, Дніпропетровську область, Харківську область та Київську область, оскільки вони мають високі показники ВВП і кумулятивний відсоток від загального ВВП становить понад 50%.

Середній рівень важливості мають області - Одеська область, Львівська область, Полтавська область та Запорізька область, оскільки їх кумулятивний відсоток ВВП становить від 50,51% до 70,98%.

Області з низьким рівнем важливості включають Луганську область, Вінницьку область, Івано-Франківську область, Черкаську область, Миколаївську область, Хмельницьку область, Сумську область, Житомирську область, Чернігівську область, Кіровоградську область, Рівненську область, Закарпатську область, Волинську область, Херсонську область, Тернопільську область та Чернівецьку область. Кумулятивний відсоток від загального ВВП для цих областей становить менше ніж 50%.

Метод XYZ-аналізу, що зустрічається в практиці управління запасами та класифікації товарів, надає нам засіб систематизації та розподілу товарів в залежності від їх споживання та популярності. Він ґрунтується на тривалій історії, де товари розподіляються на три групи: X, Y та Z. Проведемо порівняння методів ABC-аналізу та XYZ-аналізу, яке представлено в табл. 4

Група X, основна складова частина обсягів продажів або споживання, представляє товари з найвищим рівнем споживання або популярністю. Ефективне керування цими товарами має вирішальне значення для забезпечення неперервного постачання та задоволення потреб споживачів.

Група Y охоплює товари з помірним рівнем споживання або популярності, які не настільки критичні, але все ж відіграють суттєву роль для бізнесу. Ефективне керування цими товарами потребує помірного контролю та планування запасів.

Група Z складається з товарів зі слабким споживанням або низькою популярністю. Керування цими товарами, зазвичай, вимагає мінімальних зусиль та ресурсів.

Таблиця 4 - Порівняння методів ABC-аналізу та XYZ-аналізу по регіонів

Група А	АХ	АУ	АЗ
	м. Київ, Одеська, Львівська, Донецька, Дніпропетровська, Харківська та Київська.		
Група В	ВХ	ВУ	ВZ
		Луганська, Полтавська, Запорізька, Вінницька, Івано-Франківська, Черкаська, Миколаївська, Хмельницька, Сумська, Житомирська, Одеська, Львівська.	
Група С	СХ	СУ	СZ
			Чернігівська, Кіровоградська, Рівненська, Закарпатська, Волинська, Херсонська, Тернопільська, Чернівецька, Луганська, Вінницька, Івано-Франківська, Черкаська, Миколаївська, Хмельницька, Сумська, Житомирська
	Група Х	Група У	Група Z

Джерело: складено автором на основі [10]

Аналіз змін у регіонах - це важлива складова управління територіальним розвитком. Він допомагає визначити основні фактори, що впливають на економічну ситуацію та забезпечують пошук ефективних стратегій розвитку для кожного регіону. Формування груп регіонів з позитивними та негативними змінами представлено в табл. 5.

Таблиця 5 - Формування груп регіонів з позитивними та негативними змінами

Показники	Регіони з позитивною динамікою змін	Регіони з негативною динамікою змін
ВВП	М. Київ, Дніпропетровська область, Харківська область, Київська область, Львівська область, Луганська область (зростання відбулося після попереднього спаду через війну)	Донецька, Одеська, Полтавська, Запорізька, Вінницька, Івано-Франківська, Черкаська, Миколаївська, Хмельницька, Сумська, Житомирська, Чернігівська, Кіровоградська, Рівненська, Закарпатська, Волинська, Херсонська, Тернопільська, Чернівецька.
Зайнятість	Дніпропетровська, Львівська, м. Київ, Харківська, Одеська	Луганська, Донецька, Кіровоградська
Інфляція	Вінницьку, Волинську, Дніпропетровську, Закарпатську, Запорізьку, Івано-Франківську, Київську, Львівську, Миколаївську, Одеську, Полтавську, Тернопільську, Харківську, Херсонську, Хмельницьку та Чернігівську, Київ.	Донецька, Житомирська, Кіровоградська, Луганська, Рівненська, Сумська та Черкаська, а також Чернівецька.

Джерело: складено автором на основі даних Держкомстату [7] та Мінфіну [10]

Україна - це країна різноманітних регіональних економічних тенденцій, деякі з них позитивні, інші - негативні. Щоб оцінити стан різних регіонів України, можна скористатися індексом якості повітря (ІКП), що відображає рівень забрудненості атмосферного повітря різними речовинами.

ІКП визначається на підставі спостережень за концентраціями забруднюючих речовин у повітрі, відповідно до стандартів Європейської агенції з охорони навколишнього середовища (ЄААНС). Це дозволяє провести дослідження екологічної ситуації в регіонах України, зокрема викидів забруднюючих речовин у повітря та витрат на охорону навколишнього середовища.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферу поділяються на дві категорії: від стаціонарних джерел викидів та від пересувних джерел забруднення. Аналізуючи динаміку викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел в Україні за період з 2017 по 2021 рік, можна зробити певні висновки. Загалом, спостерігається тенденція до зниження рівня викидів, що склався на 13,2% протягом цього періоду. Найбільший спад було зафіксовано у 2020 році, коли рівень викидів становив лише 2238,6 тис. тон. У 2021 році викиди

забруднюючих речовин від стаціонарних джерел зросли незначно порівняно з 2020 роком, але залишаються нижчими, ніж у 2017-2019 роках.

Таким чином, аналіз даних про викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел надає уявлення про екологічну ситуацію в різних регіонах України. Це допомагає виявити тенденції та спрямувати зусилля на поліпшення екологічного стану та розвиток сталої економіки в країні.

А тепер проведемо дослідження викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів за регіонами України у 2021 році. Аналіз даних розкриває цікаві висновки щодо екологічної ситуації.

Серед усіх областей Донецька область видається справжнім лідером у викидах забруднюючих речовин в атмосферу. Лише у 2021 році вона викинула 744,1 тисячі тон таких речовин, що майже в три рази перевищує кількість викидів Дніпропетровської області, яка займає друге місце. Дніпропетровська область належить до лідерів щодо викидів забруднюючих речовин, оскільки у 2021 році її викиди становили 537,6 тисяч тон. Серед інших областей, які виділяють значні обсяги забруднюючих речовин, варто згадати Івано-Франківську, Запорізьку, Харківську, Черкаську та Київську області. Завдяки приділеній увазі екології, Чернівецька область здійснює найменші викиди забруднюючих речовин (1,7 тисячі тон), а також Закарпатська (2,8 тисячі тон) та Волинська (5,6 тисяч тон) області.

У цілому, загальний обсяг викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел у 2021 році становив 2242 тисячі тон, що на 3,9% менше, ніж у 2020 році. Ці дані свідчать про потребу в подальших заходах з охорони навколишнього середовища та зменшенні негативного впливу нашої екосистеми.

Почнемо другий етап нашого дослідження, присвячений викидам забруднюючих речовин від пересувних джерел забруднення. Отже, можемо зробити наступні висновки щодо викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел забруднення в Україні. Зокрема, спостерігається зниження викидів у 2020 році порівняно з попередніми роками. Однак, у 2021 році ми знову спостерігаємо зростання викидів, що може бути пов'язано з поступовим збільшенням обсягів транспортного руху та поверненням до звичайного ритму життя.

Тепер перейдемо до дослідження викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел забруднення за регіонами України у 2021 році. Зафіксовано найвищі викиди діоксиду вуглецю від стаціонарних джерел викидів у Дніпропетровській та Донецькій областях, тоді як найнижчі показники спостерігаються у Закарпатській області.

Щодо викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел забруднення, найбільші значення зафіксовані в Київській області та місті Києві, тоді як найменші викиди спостерігаються в Луганській та Чернігівській областях.

Наступним дослідженням є витрати на охорону навколишнього природного середовища в регіонах України. Ці витрати можна поділити на дві категорії:

витрати на охорону навколишнього природного середовища загалом і капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища.

Згідно за даними, витрати на охорону навколишнього природного середовища зростали з 2016 року до 2019 року, але зменшилися у 2020 році. Крім того, загальна сума витрат значно зросла з 2016 до 2019 року, але у 2020 році спостерігається зменшення.

Подальше дослідження стосується витрат на охорону навколишнього природного середовища за регіонами України у 2020 році. За отриманими даними, найбільші витрати на охорону навколишнього природного середовища у 2020 році були здійснені у Дніпропетровській області - 14245958,9 тис. грн та у місті Києві - 4836460,1 тис. грн. Зафіксовано найнижчі витрати на охорону навколишнього природного середовища у Тернопільській області - 72604,4 тис. грн.

Наступний аспект, що розглядається, це капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища в Україні за період з 2016 по 2020 рік. За даними, капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища зростали з 2016 по 2019 роки, але зменшились у 2020 році. Варто зазначити, що витрати на охорону навколишнього природного середовища у 2019 році досягли рекордного рівня, що може бути пов'язане зі збільшенням державних видатків на цю сферу. Однак, у 2020 році витрати зменшилися.

Ці дані надають нам підстави для подальшого аналізу та розуміння витрат на охорону навколишнього природного середовища в Україні, а також для визначення тенденцій у різних регіонах країни. Наступним етапом нашого дослідження є аналіз капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища в Україні за 2020 рік. За наявними даними, загальний обсяг капітальних інвестицій склав понад 21 мільйон гривень. Найвищі капітальні інвестиції були спрямовані до Дніпропетровської області - понад 5 мільйонів гривень, тоді як найнижчий рівень був зафіксований у Херсонській області - близько 11 тисяч гривень. До цього треба додати, що місто Київ отримало понад 1 мільйон гривень капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища.

Далі проведемо порівняння регіонів між різними показниками України. Отже, розпочнемо з обсягу експорту та імпорту в мільйонах доларів США для кожної області. Дніпропетровська область має найвищий обсяг експорту, що може свідчити про сильні промислові та експортні потенціали цього регіону. З іншого боку, Волинська область має найвищий обсяг імпорту, що може вказувати на залежність від імпортних товарів та послуг. Луганська область має найменший обсяг експорту серед усіх регіонів, а Херсонська область має найменший обсяг імпорту. Дніпропетровська область має найбільший ВВП, що свідчить про сильну економіку та потенціал для подальшого розвитку. Однак, вона також має найбільше безробітне населення, що може бути проблемою, що потребує уваги та розв'язання. Луганська область має найменший ВВП, Черкаська область має найвищий індекс споживчих цін, а Чернівецька область має найнижче безробітне

населення. Порівняння експорту, імпорту та валового внутрішнього продукту представлено на рис. 17.

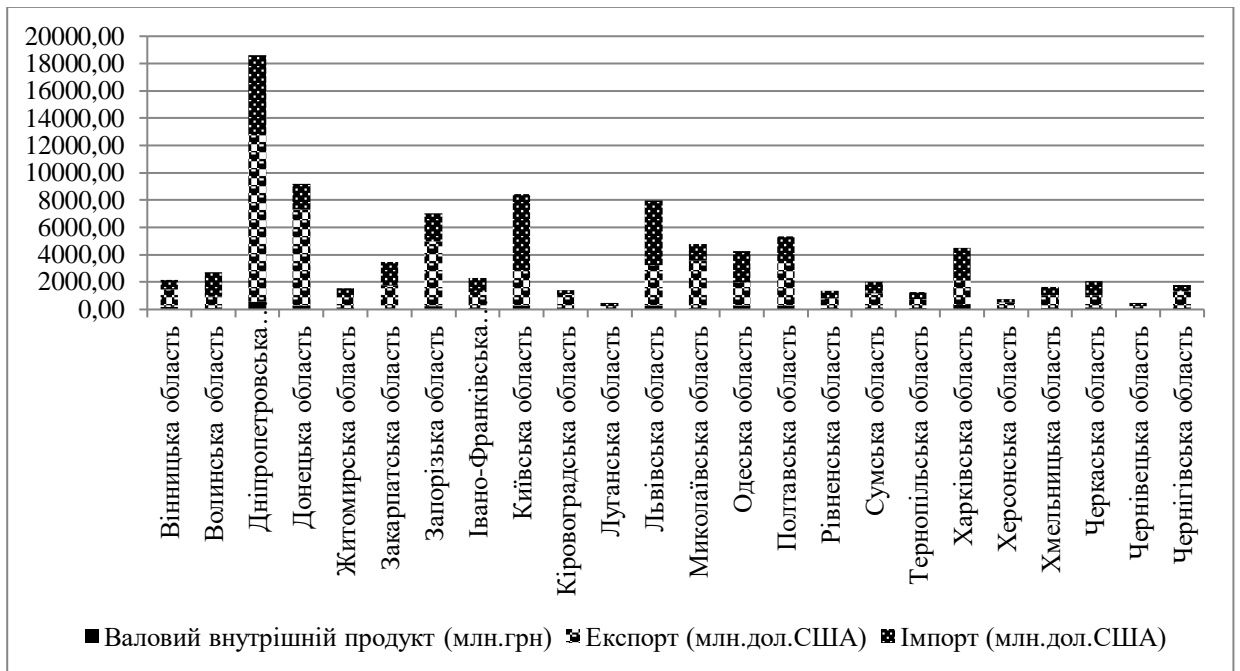

Рисунок 17 - Порівняння експорту, імпорту та валового внутрішнього продукту

Джерело: складено автором на основі даних Держкомстату [7]

Наступне порівняння буде складатися з показників кількості суб'єктів господарювання, кількості зайнятих та найманих працівників у суб'єктів господарювання, яке представлено на рис. 18.

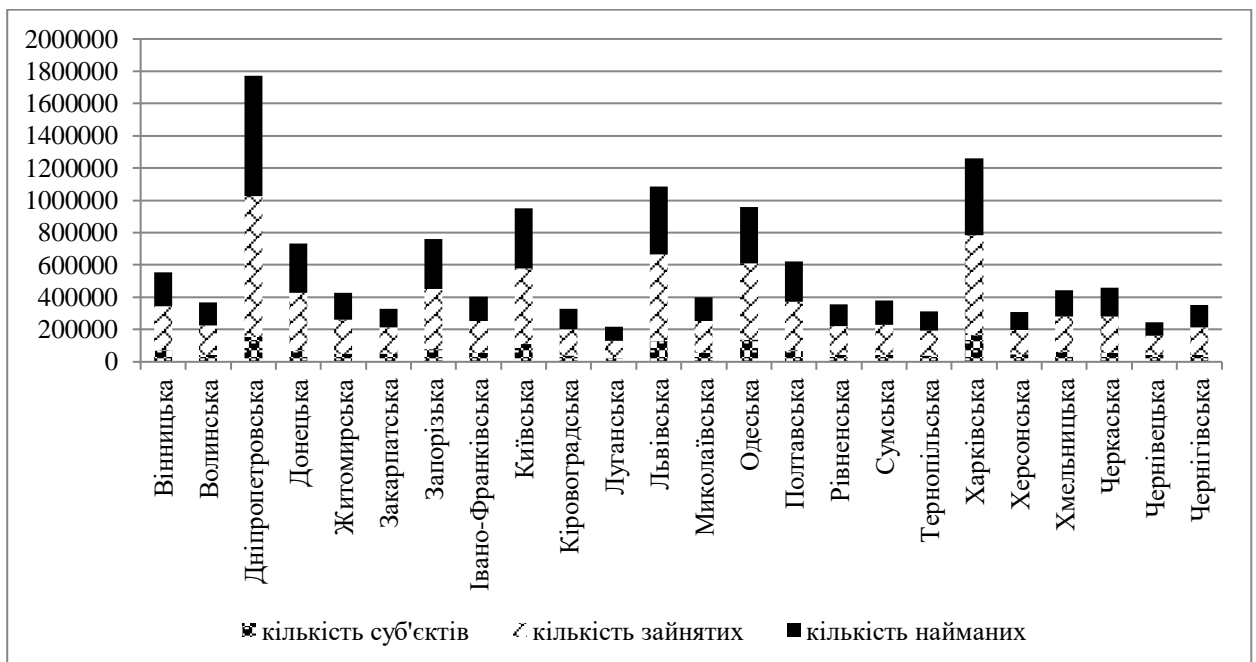

Рисунок 18 - Порівняння кількості суб'єктів господарювання, кількості зайнятих та найманих працівників у суб'єктів господарювання (одиниць)

Джерело: складено автором на основі даних Держкомстату [7]

Розглядаючи порівняння показників кількості суб'єктів господарювання, кількості зайнятих та найманих працівників у суб'єктів господарювання, видно, що Дніпропетровська область має найбільшу активність у господарській діяльності. Це свідчить про значний економічний потенціал та розвиток цього регіону. Кількість суб'єктів господарювання, зайнятих осіб і найманих осіб є важливими показниками, які свідчать про економічну активність та зайнятість населення. З іншого боку, Луганська область має найменші показники в цьому порівнянні, що може бути пов'язано зі складною економічною ситуацією, що виникла внаслідок конфлікту на сході України. Конфлікт вплинув на зниження кількості суб'єктів господарювання та зайнятих осіб у цьому регіоні.

Україна - це країна з багатогранною географією та різноманітними регіонами, кожен з яких має свої унікальні особливості і потенціал. Метою є сприяти зростанню економіки та покращанню соціально-економічного становища різних регіонів. Вони можуть бути використані як рекомендації для уряду та органів влади з метою стимулювання розвитку та забезпечення рівномірного розподілу ресурсів та уваги між регіонами. Пропозиції стосовно розвитку регіонів в Україні, які представлені в табл. 6.

Таблиця 6 – Пропозиції стосовно розвитку регіонів в Україні

Напрямок	Пояснення
Розвиток інфраструктури	Поліпшення доріг, залізниць, аеропортів та інших транспортних засобів, що сприятиме зручному переміщенню людей та товарів, а також привабливості регіонів для бізнесу та туристів.
Стимулювання інвестицій	Спрощення адміністративних процедур, зниження податкових ставок для підприємств, надання фінансових пільг та грантів для стартапів та інших ініціатив.
Розвиток сільського господарства	Розвитку цього сектора, надаючи фінансову та технічну підтримку фермерам, впроваджуючи сучасні методи сільського господарства, просуваючи експорт сільськогосподарської продукції на зовнішні ринки.
Промоція туризму	Підтримка розвитку туризму, створення туристичних маршрутів, реклама та маркетингові кампанії можуть підвищити привабливість регіонів для внутрішніх та зарубіжних туристів.
Забезпечення рівномірного розвитку	Розподіл інвестицій, ресурсів та уваги уряду безпосередньо між регіонами, з метою зменшення регіональних нерівностей та вирівнювання рівня розвитку.

Джерело: складено автором на основі [29]

Отже, можна зробити висновки, що Україна має нерівномірний розвиток регіональних ринків. Наприклад, області з більшими містами та індустріальними

центрами, такими як Київ, Харків, Львів, можуть мати більш розвинуті ринки порівняно з меншими регіонами або сільськими районами. Різні регіони України можуть мати свою секторальну спеціалізацію, яка визначає ринкові можливості. Наприклад, Західна Україна може бути спеціалізована в аграрному секторі, Південь - в промисловості та металургії, а Східна Україна - в енергетичному комплексі. Це впливає на структуру регіональних ринків та їх потенціал для розвитку. Розбудова та покращення інфраструктури є важливим фактором для розвитку регіональних ринків. Регіони з кращою транспортною, енергетичною та інформаційною інфраструктурою можуть мати перевагу в залученні інвестицій та розвитку бізнесу. Деякі регіони можуть мати значний потенціал для інвестицій та розвитку ринків. Наприклад, розвиток туризму в Карпатах, аграрного сектора у Чернігівській області, інформаційних технологій у Львові. Ці приклади свідчать про регіональні особливості та потенціал для розвитку ринків.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Регіональний розвиток - це процес покращення якості життя та розвитку територій на різних рівнях, таких як регіони, міста, села та інші населені пункти. Цей процес включає в себе розвиток економіки, інфраструктури, соціальної сфери, культури, освіти, охорони здоров'я та інших аспектів життя на території. Регіональний розвиток також може включати співпрацю між різними територіями та створення умов для залучення інвестицій, збільшення зайнятості, підвищення рівня життя та забезпечення сталого розвитку.

При вивченні регіону як об'єкта управління проаналізовані його складові: економічні, соціальні, екологічні та інфраструктурні. Економічні складові включають такі аспекти, як ВВП, рівень безробіття, інвестиційну привабливість, підприємницьку активність та структуру економіки. Соціальні складові охоплюють демографію, освіту, здоров'я, культуру та інші аспекти, які визначають якість життя населення. Екологічні складові відображають стан природних ресурсів, водних та повітряних басейнів, рівень забруднення довкілля. Інфраструктурні складові включають транспортну мережу, житлово-комунальну інфраструктуру, енергетичні мережі, інформаційно-комунікаційні технології та інше.

Економічний розвиток України показує стійкий ріст розміру ВВП та зростання рівня життя населення. Рекомендується залучення інвестицій для підтримки інноваційних галузей та розвитку інфраструктури, підтримка малого та середнього бізнесу, реформи в сфері податків, права власності та боротьби з корупцією, а також зміцнення регіонального розвитку. Регіонам з низьким ВВП слід активізувати реконструкцію та розвиток інфраструктури, сприяти створенню нових робочих місць та підтримувати підприємництво і малі підприємства. Одним з регіонів України, який потребує активізації реконструкції та розвитку інфраструктури, створення нових робочих місць та підтримки підприємництва, є Волинська область. Цей регіон має низький рівень ВВП, але водночас має потенціал для розвитку туризму, лісової галузі, аграрного сектору та енергетики. Заходи, спрямовані на покращення інфраструктури, створення сприятливих умов для підприємництва та підтримку малих підприємств, можуть допомогти залучити інвестиції та підвищити рівень життя населення в регіоні. Ще одна область, яка має низький ВВП та потребує активної підтримки розвитку інфраструктури є Чернігівська область. Зокрема, розбудова транспортних мереж, модернізація енергетичного сектору та підтримка сільського господарства можуть стати факторами, які сприятимуть економічному зростанню і підвищенню рівня життя місцевого населення. Усім регіонам може бути корисним стимулювання інвестицій в освіту та розвиток людського капіталу, що допоможе підвищити кваліфікацію працівників та сприяти економічному зростанню.

Далі ми розглядували індекс цін за 2017-2021 роки, як було досліджено, що Закарпатська та Сумська області мають найвищий індекс споживчих цін, тому в цих регіонах важливо звернути увагу на контроль інфляції та стимулювання конкуренції на ринку, щоб забезпечити доступність товарів та послуг для

населення. У регіонах з нижчим індексом споживчих цін, таких як Харківська та Херсонська області, можна спрямовувати увагу на сприяння економічному розвитку та привабливості для інвестицій, що може сприяти зростанню доходів населення та підвищенню рівня споживання.

Дослідження показало збільшення обсягів експорту товарів, що свідчить про позитивну динаміку економічного розвитку. З урахуванням цього, рекомендується продовжувати підтримку експортних компаній та сприяти їхньому розвитку з метою збільшення обсягів експорту. Регіональні нерівності також є помітними з погляду обсягів експорту та безробіття. Різниця між різними областями України є значною, що потребує спрямування додаткових інвестицій та ресурсів у менш розвинуті регіони. При цьому, слід сприяти створенню робочих місць та розвитку підприємництва з метою зменшення регіональних нерівностей. Волинська, Житомирська, Рівненська та Чернівецька, також мають низькі показники ВРП. Для цих регіонів можуть бути важливі додаткові інвестиції та розвиток економічних секторів для підвищення їхнього економічного потенціалу.

Зростання обсягу імпорту товарів також є значущою тенденцією, що свідчить про залежність від імпорту та необхідність стимулювання внутрішнього виробництва. В цьому контексті, рекомендується підтримка вітчизняних виробників та стимулювання інвестицій з метою зменшення залежності від імпортованих товарів. Черкаська, Чернігівська та Херсонська області мають нижчі показники ВРП і можуть потребувати додаткової уваги та інвестицій для сприяння їхньому економічному розвитку.

Київ виступає лідером з кількості діючих суб'єктів господарювання та зайнятих працівників, ймовірно, через свій статус столиці та більші можливості для бізнесу. Дніпропетровська область також має велику кількість суб'єктів господарювання та зайнятих працівників, відображаючи її економічний потенціал. З іншого боку, Луганська та Чернігівська області мають найменшу кількість суб'єктів господарювання та зайнятих працівників, що може свідчити про незначний розвиток цих регіонів. Загалом, дослідження підкреслює необхідність спрямування уваги на контроль цін, підтримку експортних компаній, зменшення регіональних нерівностей та стимулювання внутрішнього виробництва. Ці заходи можуть сприяти стійкому економічному розвитку України та покращенню життя її громадян.

За результатами проведеного аналізу вироблено наступні рекомендації:

- розробити та впровадити спеціальні заходи та програми підтримки розвитку бізнесу в менш розвинених регіонах, зокрема в Луганській, Тернопільській та Чернівецькій областях, з метою стимулювання економічного зростання та збільшення кількості суб'єктів господарювання.
- провести додатковий аналіз причин розрізненості кількості діючих суб'єктів господарювання на одну особу населення в різних регіонах. Це допоможе визначити фактори, які впливають на розподіл бізнесу та розробити спеціальні заходи для підтримки розвитку менш розвинених регіонів.

- зосередитися на створенні сприятливого інвестиційного клімату та підтримці бізнес-середовища у розвинених регіонах. Це дозволить залучити нові інвестиції та сприяти розвитку суб'єктів господарювання, що в свою чергу створить нові робочі місця та сприятиме економічному зростанню.

- забезпечити доступ до ресурсів та підтримку для малого та середнього бізнесу в усіх регіонах. Це можна зробити шляхом розвитку фінансової підтримки, навчальних програм та консультаційних послуг для підприємців.

- проводити регулярний моніторинг та аналіз даних щодо суб'єктів господарювання в різних регіонах для виявлення тенденцій та оцінки ефективності прийнятих заходів. Це допоможе удосконалити політику підтримки бізнесу та приймати обґрунтовані рішення з покращення економічної ситуації в різних регіонах України.

Низький рівень заробітної плати в Україні у 2022 році, з виявленою різницею між найвищими та найнижчими зарплатами у різних регіонах. Зокрема, Київ виділяється найвищим рівнем заробітної плати, тоді як Чернівецька область має найнижчий рівень. Це свідчить про наявність значної різниці в економічному розвитку між регіонами. Рекомендацією для зменшення цієї нерівності може бути звернення уваги на підвищення заробітної плати в менш розвинених регіонах.

Далі дослідження нам показало, що рівень зайнятості населення в Україні у 2021 році був високим, проте значно відрізнявся в різних регіонах. Це вказує на потребу розвитку економічних ініціатив та створення нових робочих місць у регіонах з низьким рівнем зайнятості. Рекомендацією може бути спрямування зусиль на ці регіони для підвищення рівня зайнятості та зменшення безробіття. Також виявлено різницю в кількості дошкільних, середніх та вищих навчальних закладів та установ фахової передвищої освіти у різних регіонах України. З метою покращення доступу до освіти в менш розвинених регіонах, рекомендацією може бути розширення мережі освітніх закладів і поліпшення освітньої інфраструктури.

Загалом, потрібно звернути увагу на підвищення заробітної плати в менш розвинених регіонах, розвиток економічних ініціатив для створення нових робочих місць та покращення доступу до освіти в цих регіонах. Ці заходи сприятимуть зменшенню нерівностей і сприяють стійкому економічному розвитку України.

Проведене дослідження кількості лікарняних та лікарсько-амбулаторно-поліклінічних закладів, театрів, музеїв, бібліотек та клубних закладів показало стабільну кількість лікарняних закладів на тлі збільшення лікарсько-амбулаторно-поліклінічних закладів. Це свідчить про необхідність подальшого розвитку амбулаторної медичної допомоги для зменшення навантаження на лікарняні заклади. У галузі культури та освіти спостерігалось різноманітне зміння кількості театрів, музеїв, бібліотек та клубних закладів у різні роки. Це вказує на потребу у залученні додаткових інвестицій та стимулюванні розвитку цих сфер. Рекомендаціями для подальшого покращення ситуації є залучення інвестицій для оновлення існуючих театральних закладів, розширення музейних експозицій та проведення освітніх програм, впровадження сучасних технологій у бібліотеках та підтримка розвитку клубних закладів та культурних заходів. Дослідження

показали, що регіональні розриви і особливості існують і в галузі охорони здоров'я, культури та освіти в Україні. Наприклад, великі міста, такі як Київ, Харків, Львів, зазвичай мають більшу кількість лікарсько-амбулаторно-поліклінічних закладів, театрів, музеїв, бібліотек та клубних закладів порівняно з меншими регіонами.

У деяких регіонах може спостерігатися недостатнє фінансування або обмежена доступність культурних та медичних закладів. Наприклад, сільські райони та віддалені області часто стикаються з обмеженими ресурсами та обслуговуються меншою кількістю лікарень, театрів, музеїв та бібліотек.

Отримані результати свідчать про необхідність подальшого розвитку медичної допомоги, культурних та освітніх закладів в регіонах. Рекомендації щодо розвитку амбулаторної медицини, інвестицій у культурні сфери та створення сприятливих умов для розвитку театральних, музейних, бібліотечних та клубних закладів допоможуть забезпечити належний доступ до послуг для населення та сприятимуть розвитку культурного, освітнього та туристичного потенціалу різних регіонів країни.

Далі в дослідженнях використовували метод ABC-аналізу та XYZ-аналізу. Ці аналітичні підходи дозволили нам проникнути у сутність та характеристики різних регіонів країни, здійснити їх класифікацію та зрозуміти фактори, що впливають на їх економічну та соціальну динаміку. Категорія А та Категорія В областей разом складають понад 70% внеску у ВВП України. Це свідчить про велику концентрацію економічної активності у декількох ключових регіонах країни. Чернівецька область є єдиною областю з Категорії С, що має статус обласного центру. Це може вказувати на несприятливу економічну ситуацію в області та потребу у спеціальних заходах для її розвитку.

Загалом спостерігається позитивна тенденція до зниження рівня викидів, який склався на 13,2% протягом цього періоду, з найбільшим спадом в 2020 році. У 2021 році викиди забруднюючих речовин незначно зросли порівняно з 2020 роком, але залишаються нижчими, ніж у 2017-2019 роках. Донецька область являється лідером у викидах забруднюючих речовин в атмосферу, випереджаючи інші області майже в три рази. Дніпропетровська область також відзначається високим рівнем викидів, а Івано-Франківська, Запорізька, Харківська, Черкаська та Київська області також мають значні обсяги забруднюючих речовин. За своїми викидами забруднюючих речовин Чернівецька область, Закарпатська та Волинська області є найменш забрудненими.

Далі наведено рекомендації для покращення ситуації для деяких різних регіонів, таких як Дніпропетровська область де слід зосередити увагу на розвитку машинобудування, металургійної та хімічної промисловості, які є основними галузями регіону, підтримати інноваційні проекти та стартапи в галузі високих технологій, прискорити розвиток транспортної інфраструктури для полегшення експорту продукції. В Львівській області слід розвивати туристичну галузь, залучаючи інвестиції у реконструкцію і розвиток готельного бізнесу та туристичних атракцій, підтримувати інноваційні стартапи, особливо в

інформаційних технологіях та секторі послуг, розвивати виробництво харчової продукції та легкої промисловості.

В Одеській області краще розвивати морський порт та логістичну інфраструктуру для залучення зовнішніх інвестицій та підтримки експортно орієнтованих галузей, зосередити увагу на розвитку туризму та гостинності, зокрема розвитку курортних та рекреаційних зон, сприяти розвитку сільського господарства та переробній промисловості. В Харківській області слід забезпечити підтримку та фінансування для розвитку високотехнологічних галузей, таких як інформаційні технології, робототехніка та машинобудування, підтримувати наукові дослідження та інноваційні проекти, спрямовані на розвиток галузей області, вдосконалити інфраструктуру та підтримку для малих та середніх підприємств, що спеціалізуються на виробництві електроніки та технічних виробів. Запорізька область потребує в підтримці розвитку важкої та енергетичної промисловості, зокрема атомної енергетики, сприяти розвитку виробництва транспортних засобів та авіаційної промисловості, залучати інвестиції для розвитку екологічно чистих технологій та відновлювальної енергетики.

Зважаючи на воєнний конфлікт на сході України, розвиток галузей у цих регіонах потребує особливої уваги та підтримки. Ось деякі рекомендації для інших областей, зокрема тих, що постраждали внаслідок конфлікту, таких як Донецька та Луганська області, для таких областей потрібно забезпечити реконструкцію та відновлення постраждалих інфраструктурних об'єктів, зокрема доріг, шкіл, медичних закладів та житлового фонду, підтримувати відновлення та розвиток промислових підприємств, зокрема вугледобувних, металургійних та машинобудівних галузях, сприяти розбудові туристичного потенціалу регіону, залучати інвестиції для відновлення культурних та природних об'єктів.

В Херсонській та Запорізькій області, які є контрольовані частково потрібно забезпечити безпеку та стабільність в регіоні, щоб привернути інвестиції та підтримати розвиток економіки, розширити виробництво та експорт сільськогосподарської продукції, зокрема зерна, овочів та фруктів, розвивати туристичну галузь, зокрема морський туризм та відпочинок на узбережжі Азовського та Чорного морів.

Для Хмельницької області рекомендується розвивати виробництво харчової продукції, зокрема м'яса, молока та молочних продуктів, а також культурних рослин, підтримувати розвиток туризму, зокрема агротуризму та культурно-історичного туризму та залучати інвестиції для розвитку інфраструктури, зокрема доріг та логістичних центрів, для поліпшення експортних можливостей регіону. Та в Черкаській області рекомендується розвивати виробництво сільськогосподарської техніки та обладнання для підтримки сільського господарства, сприяти розвитку підприємництва та малих підприємств, зокрема у сфері обробки сільськогосподарської продукції, забезпечити розвиток енергетичної та транспортної інфраструктури для підтримки економічного зростання регіону.

Кожен регіон, включаючи ті, що постраждали внаслідок воєнного конфлікту, має свій потенціал та специфіку для розвитку різних галузей. Важливо забезпечити безпеку, стабільність та інвестиційну підтримку для їх відновлення та подальшого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Негода В. Вже 21 область прийняла рішення про створення Агенції регіонального розвитку. Децентралізація. 2017. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/4612> (дата звернення: 15.04.2023).
2. Воротіна В.Є., Жаліла Я.А. Державне управління регіональним розвитком України. К.: *Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України*. 2010. 288 с.
3. Джаман М.О. Теорія економіки регіонів. К.: *ЦУЛ*. 2014. 384 с.
4. Сторонянська І.З. Територіальний розвиток і регіональна політика. Стратегування регіонального розвитку на засадах смарт-спеціалізації. Львів: *ІРД НАНУ*. 2020. 141 с.
5. Яковенко Р. В. Державне регулювання економіки. Кіровоград: *КНТУ*. 2012. 40 с.
6. Димченко О.В. Матвєєва Н.М., Гайденко С.М. Регіональна економіка. Харків: *ХНАМГ*. 2008. 205 с.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 28.04.2023).
8. Природно-ресурсний потенціал. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Природно-ресурсний_потенціал (дата звернення: 15.04.2023).
9. Бандур С. І. Сучасна регіональна соціально-економічна політика держави: теорія, методологія, практика. К.: *РВПС України НАН України, ТОВ "ПРИНТ ЕКСПРЕС"*. 2002. 250 с.
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua> (дата звернення: 15.04.2023).
11. Ройтер Л.М. ABC- і XYZ-аналізи в управлінні асортиментної політики. *Птиця и птицепродукты*. 2011. № 6. С. 62–66.
12. Іщук С. О. Промисловість регіонів України: тенденції і проблеми розвитку. *Регіональна економіка*. 2018. № 1. С. 17-29.
13. Українська промисловість та енергетика - тренди 2018-го. URL: <https://nachasi.com/creative/2018/12/03/industry-ukraine/> (дата звернення: 26.05.2023).
14. Вакуленко В.А. Орлатий М.К. Куйбіда В.С. Основи регіонального управління в Україні. К.: *НАДУ*. 2012. 576 с.
15. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку. URL: https://elib.tsatu.edu.ua/dep/feb/ptbd_2/page11.html (дата звернення: 25.05.2023).
16. Децентралізація влади та реформа місцевого самоврядування в Україні. К.: *Інститут стратегічних досліджень «Нова Україна»*. 2015. 44 с.
17. Державна регіональна політика 2023. URL: <https://rpr.org.ua/news/derzhavna-rehionalna-polityka-2023-butyu-chy-ne-butyu/> (дата звернення: 15.04.2023).
18. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки: стратегічні цілі і способи їх досягнення. URL:

- <https://www.prostir.ua/?news=derzhavna-stratehiya-rehionalnoho-rozvytku-na-2021-2027-roky-stratehichni-tsili-i-sposoby-jih-dosyahnnennya> (дата звернення: 18.04.2023).
19. Єпіфанов А.О. Мінченко М.В., Дадашев Б.А. Управління регіоном. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ». 2008. 361 с.
20. Черкас Н. І. Структурні детермінанти регіональної конкурентоспроможності: досвід регіонів ЄС. *Регіональна економіка*. 2018. №1. С. 143-151.
21. Буряченко А. Є. Формування концепції комплексного регіонального розвитку. *Формування ринкової економіки*. 2013. № 29 С. 78–93.
22. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://www.csi.org.ua/news/derzhavna-strategiya-regionalnogo-rozvytku-na-2021-2027-roky-korotko-pro-golovne/> (дата звернення: 20.04.2023).
23. Агенція регіонального розвитку. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Агенція_регіонального_розвитку#:~:text=Агєнція%20регіонального%20рєзвитку%20\(APP\)%20—,їнтересу”%20до%20розвитку%20цієї%20території.](https://uk.wikipedia.org/wiki/Агенція_регіонального_розвитку#:~:text=Агєнція%20регіонального%20рєзвитку%20(APP)%20—,їнтересу”%20до%20розвитку%20цієї%20території.) (дата звернення: 24.05.2023).
24. Аналіз стану соціально-економічного розвитку областей та міста Києва за січень-червень 2020 року. URL: <https://file:///C:/Users/Acer/Desktop/analiz-soczialno-ekonomichnogo-rozvytku-regioniv-za-sichen-cherven-2020-roku.pdf> (дата звернення: 25.05.2023).
25. Заболотна Н. Стратегії регіонального розвитку як точки зростання після Перемоги. *Громадський простір*. 2022. URL: <https://www.prostir.ua/?news=stratehiji-rehionalnoho-rozvytku-yak-tochky-zrostannya-pislya-peremohy> (дата звернення: 15.04.2023).
26. Цілі сталого розвитку. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/analitichni-materiali/cili-stalogo-rozvitku> (дата звернення: 30.05.2023).
27. Про відновлення та регіональний розвиток після війни. *Інститут Громадянського Суспільства*. 2022. URL: <https://www.csi.org.ua/news/pro-vidnovlennya-ta-regionalnuj-rozvytok-pislya-vijny/> (дата звернення: 30.05.2023).
28. Бойко А. Планування регіонального розвитку в Україні. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2017. №1. С.19–35.
29. Білої С. О. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. К.: НІСД. 2011. 88 с.

ДОДАТКИ

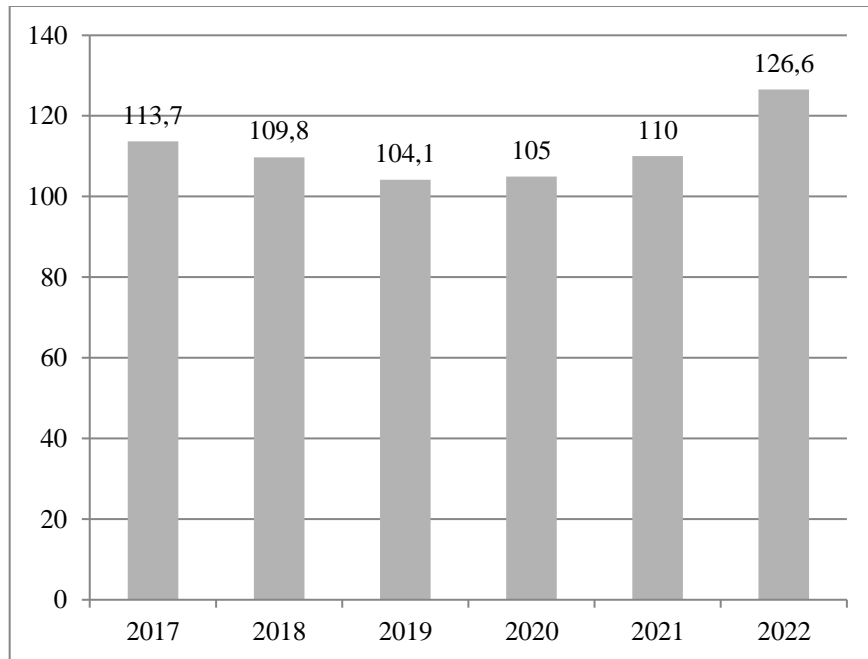

Рисунок А1 – Динаміка індексу споживчих цін по областях України за 2017-2022 рік (%)

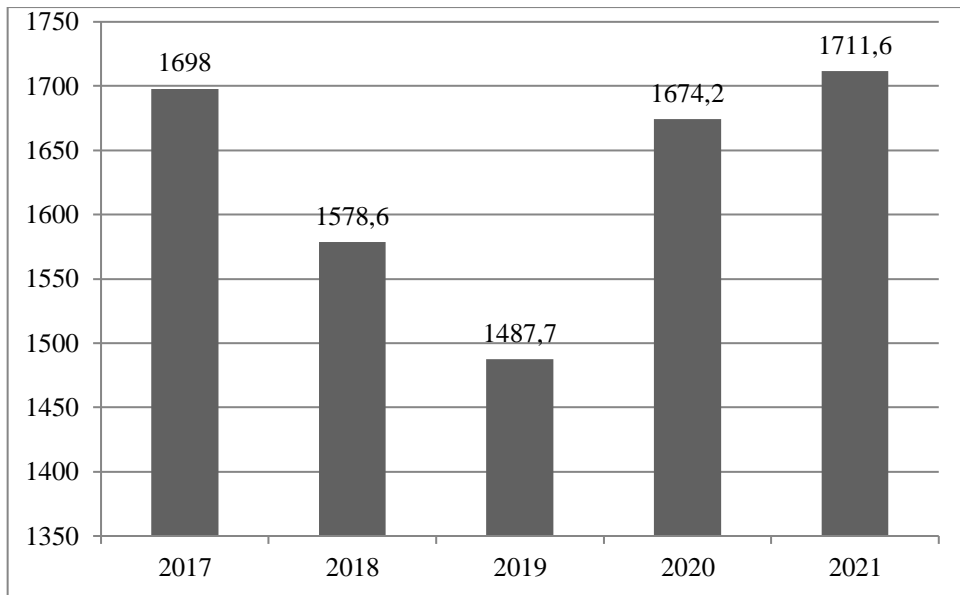

Рисунок А2 - Динаміка безробіття України за 2017-2021 роки (тис. осіб)

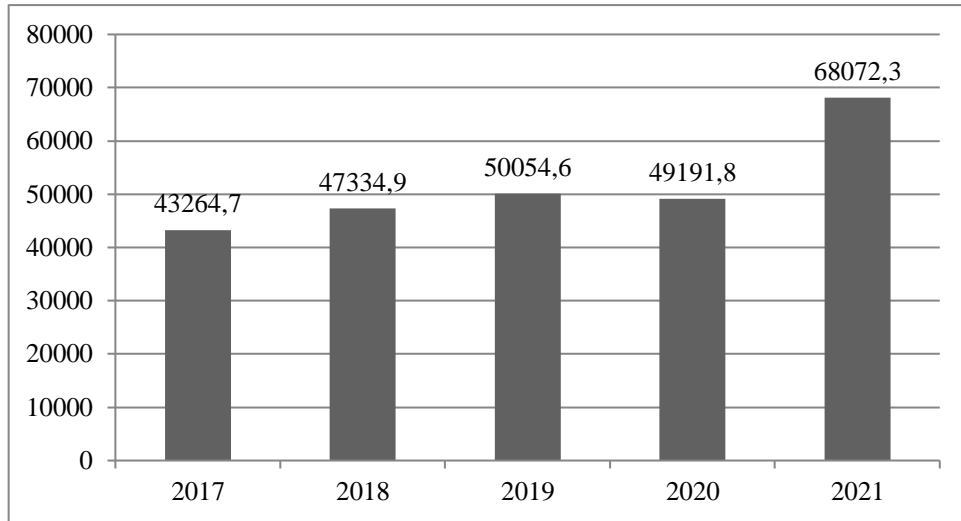

Рисунок А3 - Динаміка експорту товару в Україні за 2017-2021 роки (млн. дол. США)

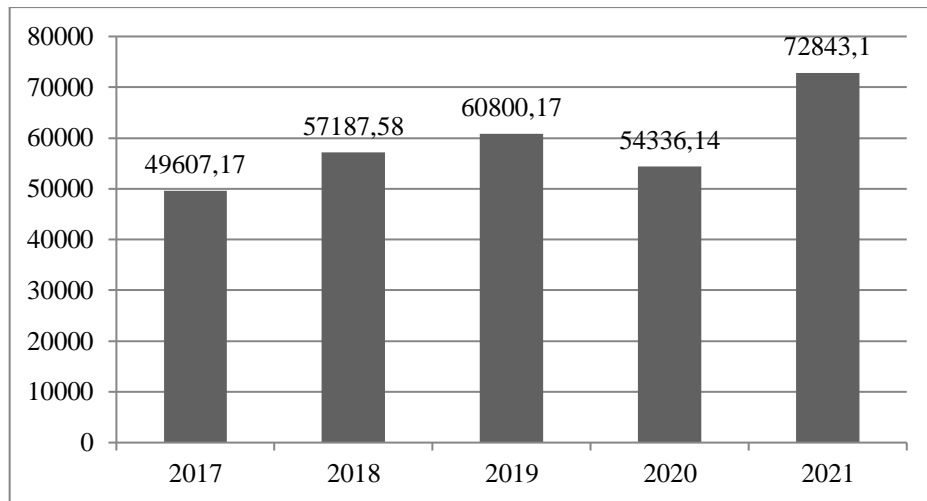

Рисунок А4 - Динаміка імпорту товару в Україні за 2017-2021 роки (млн. дол. США)

Рисунок А5 – Динаміка кількості суб'єктів господарювання та кількості зайнятих працівників у суб'єктів господарювання в Україні за 2016-2020 рік (одиниць)

Рисунок А6 - Динаміка кількості найманих працівників у суб'єктах господарювання (одиниць) та обсяг реалізованої продукції в Україні за 2016-2020 рік (тис.грн)

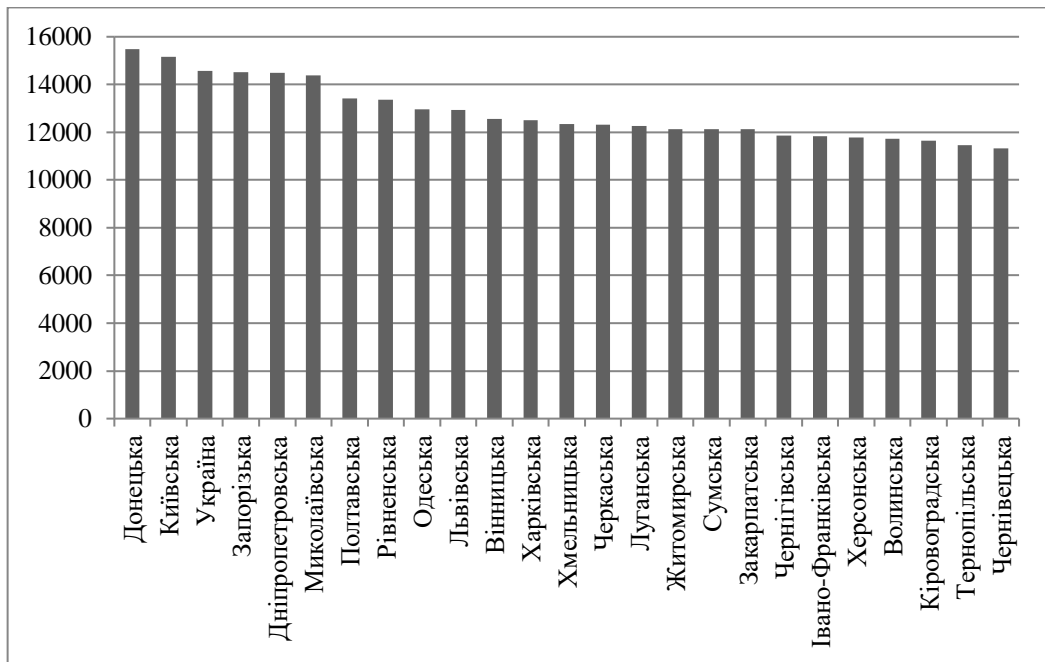

Рисунок А7 - Середній рівень зарплати за регіонами в Україні в 2022 році (грн)

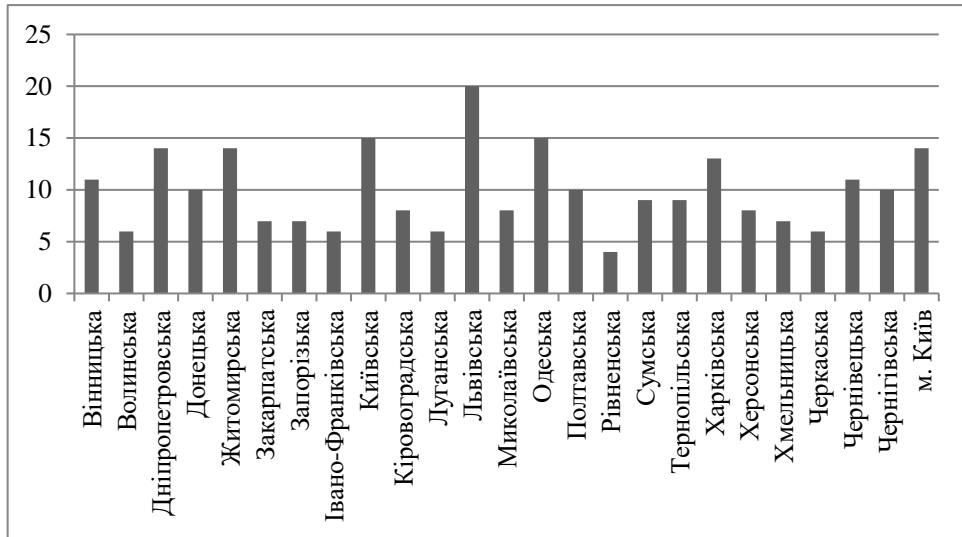

Рисунок А8 – Фахова передвищена освіта за регіонами в Україні за 2021 рік (од.)

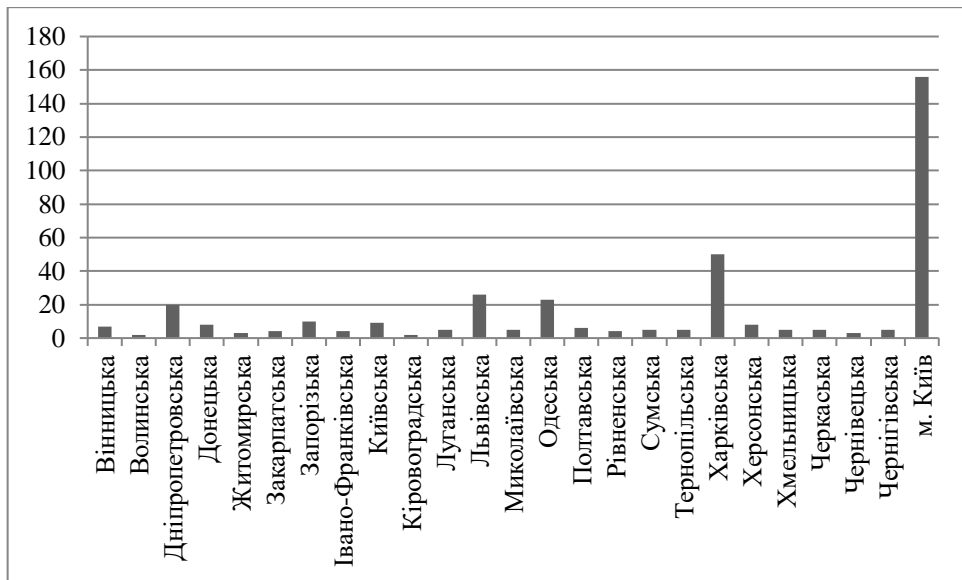

Рисунок А9 – Аспірантура освіта за регіонами в Україні за 2021 рік (од.)

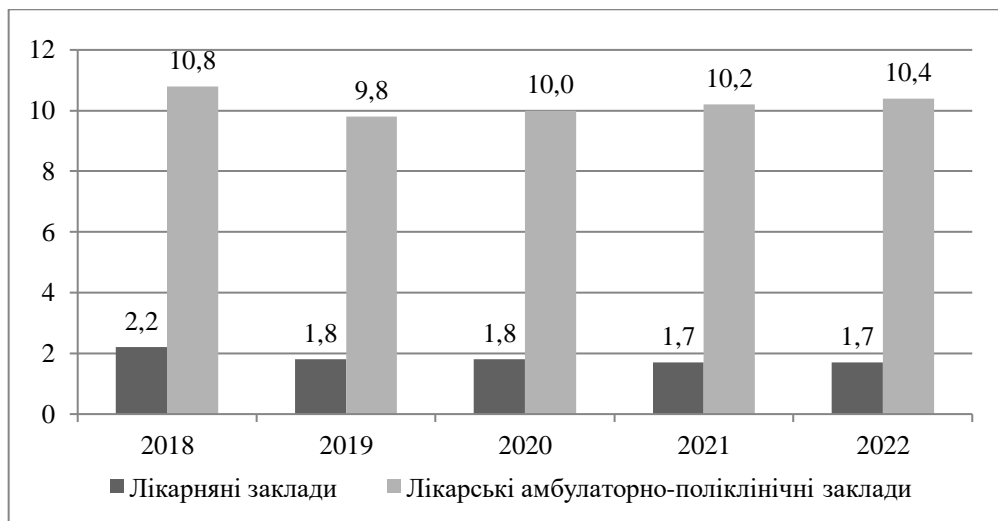

Рисунок 10 – Динаміка кількості лікарських установ в Україні за 2018-2022 роки (тис. одиниць)

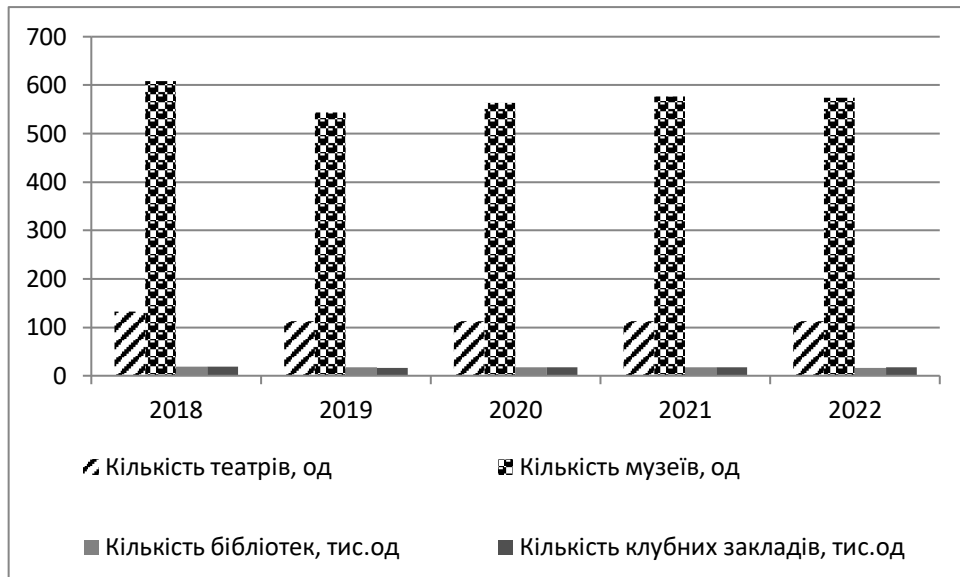

Рисунок А11 – Динаміка кількості театрів, музеїв, бібліотек та клубних закладів в Україні за 2022 рік (тис.од.)

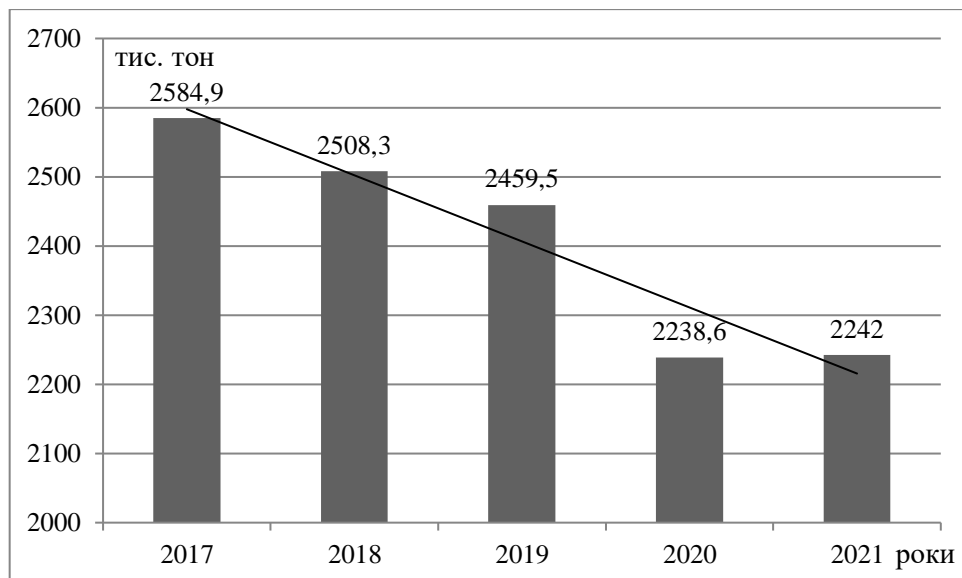

Рисунок А12 - Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів в Україні 2017-2021 років (тис. тон)

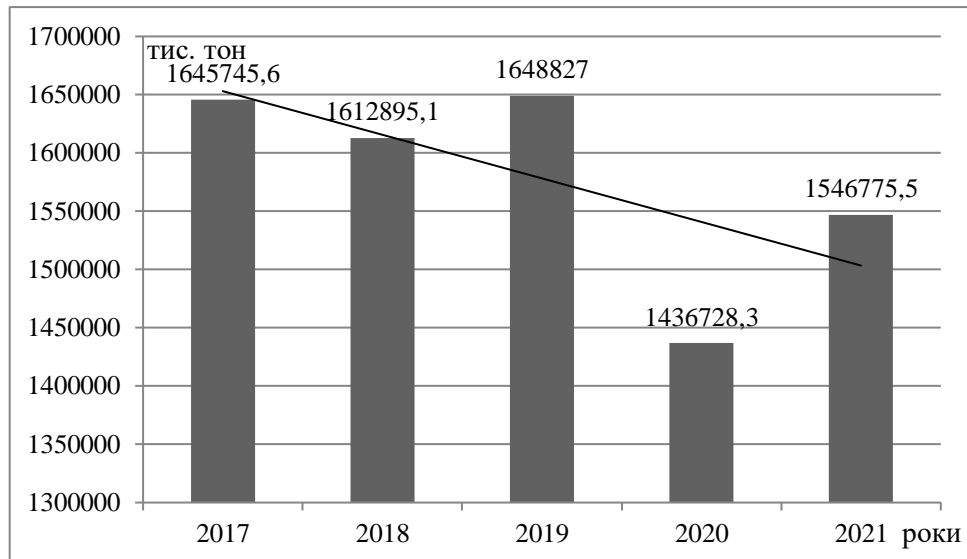

Рисунок А13 - Динаміка викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел забруднення в Україні 2017-2021 років (тис. тон)

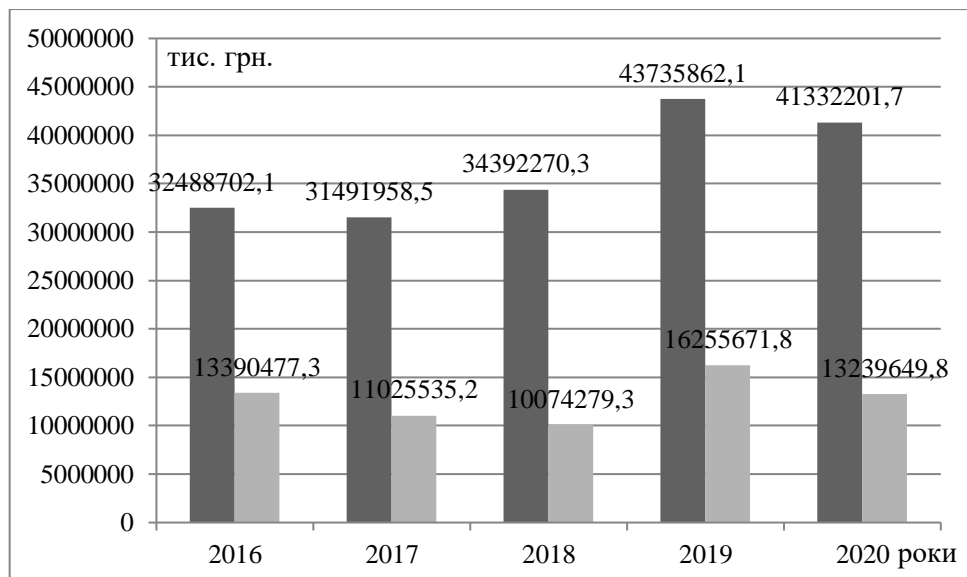

Рисунок А14 – Динаміка витрат на охорону навколишнього природного середовища та капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища в Україні за 2016-2020 рік (тис. грн.)

Таблиця А1 – Дослідження методу АВС-аналізу та XYZ-аналізу за показником ВВП України за регіонами

Область	ВВП, млн. грн.	Відсоток від загального ВВП, %	Кумулятивний відсоток, %
м. Київ	1276,376	23,42	23,42
Донецька область	283,326	5,20	28,61
Дніпропетровська область	582,363	10,68	39,30
Харківська область	319,796	5,87	45,16
Київська область	291,519	5,35	50,51
Одеська область	271,669	4,98	55,50
Львівська область	296,182	5,43	60,93
Луганська область	52,135	0,96	61,89
Полтавська область	266,694	4,89	66,78
Запорізька область	228,906	4,20	70,98
Вінницька область	173,531	3,18	74,16
Івано-Франківська область	119,68	2,20	76,36
Черкаська область	131,154	2,41	78,76
Миколаївська область	124,162	2,28	81,04
Хмельницька область	119,876	2,20	83,24
Сумська область	105,254	1,93	85,17
Житомирська область	113,919	2,09	87,26
Чернігівська область	113,474	2,08	89,34
Кіровоградська область	99,564	1,83	91,17
Рівненська область	88,859	1,63	92,80
Закарпатська область	75,626	1,39	94,19
Волинська область	92,535	1,70	95,89
Херсонська область	88,182	1,62	97,50
Тернопільська область	81,485	1,49	99,00
Чернівецька область	54,582	1,00	100,00